

KAITSE KODU!

Nr. 7/8
28 aprill 1928

Hind
50 - senti

Tänases numbris:

Noored kotkad. V. Neggo.

Koju tulnud „kadunud poeg“. H. Prants.

Petseri maleva 4. aastapäev.

Pealikute nõupidamiskoosolekult.

Laskeradadele!

Laskeharjutused spordipüssidest.

Naiskodukaitse ülesannetest sanitaaralal. Dr. E. Lasberg.

Tapa naiskodukaitse.

Ernst Petersoni 60 aastat.

Liitriigi kaitseliidu ülemate vahetus.

Suvised suured pidupäevad.

Tänavune Jüriöö.

Pataljoniülemate kursused.

Katsete kava kahekuiise soodustuse saamiseks kaitseväeteenistusse astumisel.

Esimesed klassikatsed Lääne malevas.

Lääne maleva talvisest õppetegevusest.

Vani linna piiramine.

* * *

Lisa: **Kaitseliidupäeva kava.**

Male.

**ÕLI-, PIIRITUSE- JA TSELLULOIDLAKID
GRAFOLIN-EMAILLE**

**LIINOL-TARVITUSVALMID ÕLIVÄRVID
KÕRGES HEADUSES**

H. GRAF & E. JÜRGENS

LAKI- JA KEEMIA-VABRIKU O/Ü.

TALLINN, NARVA MAANT. 31 TELEFON 606

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKANDJA
ILMVB KAKS KORDA KVVJ

IV AASTAKÄIK

Nr. 7/8

28. APRILLIL 1928

Väljaandja: Kaitseliidu staap.

Vastutav toimetaja: V. Neggo.

Tellimishind: aastas 6 krooni, poolaastas 3 krooni, veerandaastas 1 kroon 50 senti, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad. 1/4 lehek. 40 krooni, 1/2 lehek. 20 krooni, 1/4 lehek. 10 krooni ja 1/8 lehek. 5 krooni. Esimese kaane sisekülj 50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.

Üksiknumber 30 senti.

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal äripäeval kella 1/2 9—10 h.

NOORED KOTKAD.

Lehitsedes kaitseliidu põhikirja, leiame selle esimeses paragrafis väga kaaluvaid sõnu: „Kaitseliidu kui seltskonna omakaitse organisatsiooni ülesandeks on... süvendada kodanikkudes isamaalist ja rahvuslikku tunnet.“

Need sõnad kohustavad. Nende sõnade teostamiseks on kaitseliit organiseerinud laiaulatusliku isamaalise ja rahvusliku propaganda üle kogu maa.

Ei ole küllalt, et kaitseliit õpetab kodanikke käsitada relva, ei, tähtsam on kodanikkude südamesse tahte istutamine käsitada oma relva Eesti rahva ja maa vabaduse ja rippumatuse kaitseks, kui kutsub isamaa.

Sarnase tahte kasvatamine kodanikes ei pea aga piirduma täiskasvanutega, vaid seda peab istutama kodaniku hingesse juba maast madalast, n. n. emapiimaga imetama lapsesse, sest seal on meie kätes kasutada alles pehme savi, millest võib modelleerida kaunimaid asju, kuna täiskasvanute juures igasugune töö ja mõjutamine võib osutada juba liig hiljaks.

Viimast asjaolu on õieti hinnanud kommunistid, kes loovad igasuguseid noorproletaarlaste ühinguid ja ringe, kes ka meil Eestis on püüdnud jäädavalt mürgitada meie noorsoo hinge.

Kui meie ei taha jääda külmaks pealtvaatajaks, kui meile on kallid meie rahva tulevik, siis peame ka meie seda olukor-

da õieti hindama ja kasvatama oma noori sarnasteks, et nad tahaksid jätkata nende isadest alustatud Eesti iseriiklikku elu, vaba Eesti kodaniku elu.

Noorus on meie tulevik — ja seepärast olgu meie pühamad aated ning meie intensiivsem töö pühendatud meie noorsoole, kasvatagem neid mehisteks meesteks, ja südamlikkudeks Eesti emadeks, ärgem väsigem otsimast ikka uusi abinõusid ja teid, ärgem väsigem nende tarvitamisel, kui tahame kindlustada meie järeltulevatele põlvedele õnne ja õnnistust, vaba arenemist kultuurilise rahvana, iseseisva riigina.

Need olid mõtted, mis mõlkusid ju ammu kaitseliidu juhtivate tegelaste peades. Nii mõnigi kord väljendati seda lauses — vaja hakata kaitseliidu aadete ja lipu ümber koondama ka meie noori, kasvatada neid tublideks Eesti kodanikkudeks ja tulevasteks tulisteks isamaalasteks-kaitseliitlasteks.

Ent tööd oli palju, kaitseliidu enda organisatsioon nõudis veel korraldamist ja kindlamakskujunemist, ning seepärast jäid need avaldatud mõtted esialgu alles teostamata, kuigi alati valitses kindel usk ja tahtmine kord asuda ka nende teostamisele.

Vahepeal kuuldusid häälled provintsist, eriti maalt—väga kurb on lugu meie noorsooga, kes on lahkunud algkoolist, kuid pole sirgunud veel meheks, kelle tervet

tööjõudu ära võiks kasutada igapäevaseks tööks. Ses eas tuleb ette kõige rohkem ulakusi, ses eas õpitakse logelema, viina jooma, praalima ja küla vahel kisklema, ses eas ollakse parimaks söödaks kommunistidele ta veriste, rahulikke kodanikke õgivate ideedega. Vaja sellele noorsoole otsida tegevust, mõistlikku ja küllalt huvitavat, et teda saaks välja kiskuda sellest mülkast, millesse ta teadmatult on vajumas.

Üheks niisuguseks tegevuseks, mis huvitaks noori ja kasvataks neid teises, paremas vaimus, oleks kaitseliit, kuid sinna ei võeta vastu noormehi, kes pole sirgunud 17-aastaseks. Seepärast tuleks muuta see seisukoht, mis keelab noorematele kaitseliitu astumise, ja hakata vastu võtma ka neid.

hääled kogu maalt, et mõned koolitegelased, kes otse vaenulikud Eesti riiklusele, mürgitavad nende kättesse usaldatud Eesti noorsugu, mispärast tuleks leida vastuabinõusid sellele Eesti riikluse mõttele nii hädaohtlikule tegevusele.

Kõik need nähtused ja õige tõsised hädaohud sundisid kaitseliidu juhtivaid orgaane noorsoo riikliku ja rahvusliku kasvatuses astuma otsustavaid samme.

23. märtsil s. a. kaalub noorte organiseerimise küsimust kaitseliidu vanematekogu. Selle koosoleku protokollist leiame järmised laused, mis väljendavad vanematekogu seisukohti ses küsimuses. „Arutades küsimust, kas on vajaline kaitseliidu üksuste, linnades — malevkondade ja maal — kompaniide juu-

Tallinna maleva esilaskurid, I kl. laskurid ja II kl. laskurid märkide kätteandmisel 7. apr. s. a.

Egas parem pole lugu ka linnades. Ka siin leidub palju elementi, kes mõistlikuma ja huvitavama tegevuse puudumisel satub uulitsale, kasvab pesueht uulitsakangelaseks, ning pärast langeb astmest astmeni kuni ta oma elu lõpetab vangimajas või linna hoolekande asutuses.

Samal ajal kerkisid esile nähtused, et mitmel pool linnades skoudid juhtide puudumisel olid jäänud vaesteks lasteks, puudusid neil ruumid, korraldav käsi, raha — õieti pea kõik, mida vajatakse organiseerimiseks elu toomiseks. Mitmes linnas kujunesid skoudid selle tagajärjel päris loomulikult teel kaitseliidu noorte rühmadeks, kuna nad maleva staabist said ka endale ruume oma staabi jaoks, kooskäimisteks ja harjutusteks, nende juhtideks hakkasid kaitseliidu pealikud ja inspektoriid jne.

Viimaks kuuldusid veel õige tõsised

res ellu kutsuda kaitseliidu alla 17-aastaste noorte rühmitusi, jõutakse ühemeelselt jaatavale seisukohale, kusjuures peastaabile tehakse ülesandeks välja töötada üksikasjalisem tegevuskava ja kohe organiseerimist alustada. Kaitseliidu noorte nimeks otsustatakse panna: „Noored kotkad“. Noorte tütarlaste organiseerimine kodukaitsetööks jäetakse naiskodukaitse hooleks.“

Järgmisel päeval, 24. märtsil s. a., võtab kaitseliidu keskkogu seisukoha ses küsimuses: „Kaaludes kaitseliidu alla 17-aastaste noorte rühmituste loomise küsimust, ühinetakse põhimõtteliselt vanematekogu seisukohaga ses küsimuses ja otsustatakse peastaabile teha ülesandeks kohe asuda noorte organiseerimisele. Nimi — „noored kotkad“ — kiidetakse heaks. „Noorte kotkaste“ munder peab olema võimalikult ilus ja otstar-

bekohane. Noorte organiseerimisel tuleb keskkogu arvates võimalikult kaasa tõmata õpetajaskonda. Tütarlaste organiseerimine koduskaitses jätakse naiskodukaitses hooleks.“

Seega oli küsimus põhimõtteliselt otsustatud. Kaitseliidu peastaabis asuti uue organisatsiooni lähema tegevuskava kokkuseadmisele, mis üldjoontes koosneks järgmistest aladest: a) rahvusliku kasvatuse alal: 1) kodumaa ja loodusega tutvumisest, 2) Eesti mineviku tutvumisest, 3) tutvumisest hõimlaste mineviku ja olevikuga, 4) Eesti vaimlise kultuuriga tutvumisest, 5) tutvumisest majandusliku arenemisega Eestis; b) kehalise tervise arendamise alal: 1) igasugustest sportlikkudest harjutustest (vaba võimlemine, kergejõustik, ujumine, ratsutamine, sõudmine, purjetamine jne.), 2) igasugustest sportlikkudest mängudest, 3) rahvatantsudest, 4) matkadest, ühistest jalutuskäikudest jne.; c) kodukaitsjaks ettevalmistamise alal: 1) orienteerimisest maastikus ja kaardijoonestamisest, 2) sideteenistusest, 3) distsipliinist, 4) vahiteenistusest, 5) signalisatsioonist, 6) laskmisest kergetest spordipüssidest, 7) laagrite korraldamisest.

Tegevuspiirkond on avar ja mitmeke-

sine ning peaks pakkuma igale noorele küllalt kaasakiskuvat ja huviäratavat. Seepärast tuleb aina loota, et organiseerimistöoga jõutakse lõpule võimalikult peaning, et see organisatsioon, mis peab meile valmistama vaimliselt ja kehaliselt mehiseid mehi, tublisiid ja kasulikke Eesti vabariigi kodanikke, ausaid ja tusedaid kodukaitsjaid kaitseliitlasi, võiks energiliselt ja jõuliselt alustada oma tegevust õige pea, et võiksime rahuliku pilguga vaadata tulevikku täie teadmise-ga, et see töö, mille oleme alustanud meie, luues Eesti vaba ja rippumatut riiki, tulevikus jätkatakse meie tublide poegade poolt.

Olgu veel muu hulgas tähendatud, et käesoleval kevadel Pärnus pühitsetaval kaitseliidupäeval, 15.—17. juunini s. a., ette nähtud ka rida võistlusi noorte jaoks, nagu ronimine, korvpall, kaugusviske ja lökketegemine, mille jaoks Soomes aadik Eestis hra minister Aarne Vuorimaa on määranud ilusa auhinna.

Elu on võistlus. Haljale oksale pääsevad ainult osavad ja tugevad. Näidaku ka meie noored ses võistluses, et nad on küllalt võimsad ja osavad võitma igasuguseid raskusi.

V. Neggo.

Koju tulnud „kadunud poeg.“

Läinud kuul pühitses Petseri malev oma aastapäeva. Seks puhuks, „K. K.“ pühadenumbriksse, oli kavatsatud ka käesolev artikkel Piusamaa eestlaste (setude) ajaloo-st. Toimetusest olenemata põhjustel pidi aga seekordne „K. K.“ jääma nii väikeseks, et sinna ei mahtunud kõik hädavajalised ma-terjal. Seepärast toome selle, lugupeetud ajaloolase H. Prantsu huvitava artikli nüüd.

„K. K.“ tolm.

Meie elame üldiselt suurel ajal, mil on käinud ja veelgi käimas ajaloos nii mõjukad ja vägevad muutused, kui seda enne iganes pole nähtud.

Sajandeid kestnud võimukad riigid on kokku varisenud ja selle vastu elule ärganud kaua varjusurmas suikunud kultuuri-lised väikerahvad — nende seas ka Eesti. Selle nähtuse ülisuurest tähtsusest on meil põhjalikult kõneldud hiljuti möödu-nud 10. vabanduspäeva puhul.

Aga Eesti iseseisvaks saamist ülistades on varju jäänud teine ülitähtis murrang meie edu arengus, mis on esime-

sega väga ligidases sidemes: esimest korda Eesti soo olemisajal on saavutatud võimalikult täieline ühtlus. See on täiesti uus nähtus eestluse arengus. Riik-likult iseseisvad olid meie esivanemad ka endisel ajal, 13. sajandi alguseni. Aga ühine Eesti puudus siis alles; ta oli saamas ja sündimas, kuid ta areng ei jõudnud lõpule, vaid teda katkestas vägi-vallal väline võim. Eesti elas iseseisvana alles suguharude korraldusajajärgus, mis asjalugu kujuneski üheks tähtsamaks põhjuseks vabaduse kaotamisel.

Võõra võimu alla sattudes lõhuti ära seegi nõrk side; Eesti rahvas killustati mitmeks üsna eraldatud valitsuskonnaks: ordu riik, Tallinna, Tartu ja Saaremaa piiskopkonnad. Hiljem arenes see eral-dus veelgi, nii et viimati iga vald elas oma iseolu, muudega polnud suuremaid kokku-puutumisi. Niiviisi oli isandatol kergem inimesi hoida oma sõnakuulmises.

Petseri maleva staap. Istuvad: vasakul maleva pealik major Asmus, paremal mal. pealiku abi J. Raja. Seisavad (vasakult paremale) vanem instruktor Ilves, instruktor Keerberg ja maleva sekretär Ein.

Selle nähtuse kurbadest tagajärgedest ja ta aegapidisest kõrvaldamisest viimastel rahvapõlvedel, mistõttu meil samm-sammult arenedes sigis ja kosus nüüdne ühine Eesti, ei ole siin mahti kõnelda, see kuulub Eesti üldajaloosse. Vaid võtame vaatlusele ühe meie rahva osakese käekäigu, mis on olnud täitsa erinev muu sugurahva omast.

Kõne on meil Eesti rahva harust, mis asus põlistel aegadel eestlaste ala kagupoolsel ääremaal, Peipsijärve lõunaranast lätlastele, idapoolt piirdudes Venemaaga — n.n. setukestest. (Millest see nimetus tulnud, selle kohta on esitatud mõndki oletust, kuid rahuldavat vastust pole seni saadud). Umbkaudu tuhandeaastase eraldamise kaudu muust Eestist on Setu rahvakild omandanud nii keeleliselt kui ka riietuses ja kommetes, eriti aga kultuuriliselt nii rohkesti erijooni, et seda varemalt hakati liigitama koguni erirahvaks, eestlastest lahusolevaks, nagu liivlasi ja vadjalasi. Aga selleks pole pisematki põhjust. Vaid otse vastandlikult näitab see üldine ühtlus, mis setudel tuhandeaastasest lahusolekust hoolimata on alles püsinud nende ligemate sugurahvastega Piusa- ja Mädažest

läänepoole, Vastseliina ja Röpina kihelkondades, et siin on tegemist otse sama rahvaosaga, kes on „luu samast luust ja liha samast lihast.“

Nagu mainitud, on setukesed umbkaudu tuhat aastat elanud oma sugurahva suuremast kogust hoopis lahus. Nende käekäik selle pika aja kestes on olnud täiesti teine kui muudel eestlastel. Aga seda kas või pealiskaudsetki püüdes kujutada satume kohe täitsa ummikusse, lausa paksu padrikusse. Sest kirjalikud andmed selleks puuduvad täiesti ja rahva enda mälestused ei ulatu kuigi kaugele. Kuna muust Eesti rahvast ja ta olukorrast on ikkagi olemas kaunikeselt teateid Skandinaavia ja Saksamaa, isegi ladinakeelsetes ajaraamatutes, ei puudutata nendes setukesi poole sõnagagi. Setudel oli tegemist ainult Vene riikliku ja kirikliku võimuga. Kuid venelaste silmis oli tibatillukesel Setu rahvakesel nii üli-väike väärtus, et seda sugugi tähele ei pandud — Vene ajalooramatud lähevad nendest vaikides mööda.

Et vähegi aimu saada kõnes olevast asjakäigust, peame toetuma ainult neile ülinappidele teadetele, mida pakub meile sellest ajast üldajalugu. See annab meile siis ka, kuigi õige peenikese, niidiotsa käte setude muust Eestist eraldamise „avamängust“. Nimelt Vene riigi (õieti küll Novgorodi) rajamise sündmuses a. 862, mille kohta Kiievi kloostril ajaraamat õieti uduste sõnadega teatab, et uue riigi kujundamises olid osalised ka tshudid ja et kolmest sinna valitsema tulnud varjagi vürstist üks (Truvor) asus tegutsema „tshudide maale Isborski.“ Selle koha asupaiga juures pole pisematki kahtlust: ta on praegu Eesti piirdesse kuuluv Irboska (nüüdne linn asub küll tüki maad eemal Vana-Irboska kohast). Samuti selge on, et venelased tshudideks hüüdsid üldnimetusega kõiki nendest läänepool asuvaid Soome sugu rahvaid. Nii olid Vene riigi rajamisel kaastegevad ka Eesti hõimurahvad, kes elasid venelaste naabrukses. Kui laialt nad aga seda tegid ja kes nimelt, selle kohta võib olla ainult oletusi. Niipalju võib aga küll öelda teatava kindlusega, et nendesse kuulusid nüüdse Setu rahva esivanemad Irboska ümbruskonna maal, kuhu paigutati ühe vürsti valituskond. Täniini veel ulatuvad setude asukohad Irboskani, kõnesoleval ajal ulatusid need aga kahtlemata palju kaugemale idasse, kuna Isborsk öeldakse olevat

„tshudide maal“.) Väga tõenäoliselt elasid „tshudid“ siis ka praeguse Pihkva ümbruses : sealne Suurjõgi (Veliikaja) kannab veel praegu eestlaste juures Ema-jõe nime.

Igatahes kuulus Truvori valitsuskonda Eesti alast vähemalt nüüdne Petseri- või Setumaa, vahest aga ka sellest läänepoolsem Ugandi maakond (nüüdne Võru ja lõunapoolne Tartumaa), nõnda siis kogu ugalaste hõimkond, kellest pärsine Setu rahvas on ainult vähem osake, kes on kogu oma elu ja olu poolest üsna ugalased. Aga väga tõenäoliselt algas just sellest ajast peale ka nende eraldumine muudest hõimlastest, sest teatavasti võttis Ilmajärve ümbruskonna maadele rajatud varjaglaste riik endale varmalt üsna teise ilme, kui see oli alul, mil ta elanikkude hulgas enamuses olid Soome hõimu rahvad. Truvori valitsuskond Irboskas kustus tema peatse surmaga. See maaosa võeti üsna Novgorodi külge, kus oli juba slaavluse pesapaik. Kui siis varsti ka Novgorod oma tähtsuse kaotas, kuna riigi pealinn paigutati südaslaavilisele alale, Kiievisse, omandas see ruttu täieliku Slaavi näo ja soomlus jäi ta kõrval hoopis varju. Loomulikuks tagajärjeks oli, et need Soome hõimud, kellel see veel oli võimalik, võõrdusid Vene riigist, nagu arvatavasti Ugandi eestlased. Suurem osa neist oli aga juba nõnda oma rajatud riigiga „pigis kinni“, et selle küljest enam lahti ei pääsnud.

Nende hulgas olid ka nüüdse Setumaa elanikud. Ja kuigi vahest sealsel rahval seni alles oli püsinud mingisugune omapärane ühiskondlik korraldus, siis kadus see küll üsna Vene võimuka valitseja Vladimiri ajal, eelmise aastatuhande lõpul, nimelt tema algatusel ristiusu vastuvõtmise läbi.

Kuna meil on olemas muude eestlaste kristianiseerimise kohta õige kindlad teated, ei leidu ugalaste idapoolse haru „ristimise“ kohta kuski ajaraamatus mingit märkust. Võime vist küll kaunis tõekindlalt öelda, et see sündis ühtaegu venelaste ristimisega, kuna otse kõnesoleval ajal hakkas tunduvalt tõusma nende ligikonnas Pihkva linna tähtsus. See oli alul ku-

*) Vahemärkusena olgu mainitud Skandiinaavia ajaloolaste väide, et Irboskas olnud juba varem mingimoeline varjaglaste asula ja valitsus, sest koha nimi „Isborski“ olevat tuletatud sealsest skandinaavlaste rajatud „Isaburgi“ kindluse nimest.

Petseri maleva klassikatsetel kolm esilaskuri klassis kinnitatud laskurit (vasakult paremal): majoor Asmus, kindralstaabi kolonel Tomberg ja leitnant Iives.

junenud Novgorodi asulana ehk „eeslinnana“ selle võimu toepunktiks ta piiri-maal. Kuid aastatuhande pöörangul ta omandas suurema võimu ja iseseisvuse. Siia kujunes isevalitsuskond, mis pärast-pole arenes erivürstkonmaks. Ning juba Venemaa kristlikuks saamise alul — küm-nenda sajandi lõpul — rajati siia ka krist-lik piiskopkond. Arusaadavalt hoolitse-sid siis Pihkva ilmalikud ja vaimulikud ülemused ühiselt selle eest, et ka nende võimkonda kuuluvad „tshudid“ kristlas-teks tehti ja seega kindlamini Pihkva al-luvusse liideti. Vististi sündis see muu-tus Piusamaal koguni teisiti, kui paarsada aastat hiljem muus Eestis, kus selleks oli vaja pikki sõdu. Ida-ugalased lasksid en-did aga tõenäoliselt niisama ruttu ja hõlp-sasti ristiveega kasta, kui seda tegid kõik Vene riigi elanikud — „kroonu käsul“. Lihtne rahvakogu ei näinudki selles kuigi suurt pööret ega murrangut oma senises vaimuilmas. Uue usu toojad leppisid sel-lega, et inimestele anti kristlase nimi ja neid õpetati paluma teisenimelisi juma-laid, seejuures täitma uusi usukombeid. Siisemisel jäi aga rahvale ta senine loodususu laad alles; seda oskasid ärksa-mad ollused rahuldavalt sulatada ühte neile vähehaaval tutvustatud ristiusu andmetega. Maale asunud „õigeusu“ kiriku umbkeelsed preestrid ei katsunudki mingit ligemat sidet luua võõrast tõugu rahvaga. Tagajärjeks oli siis, et ligikau-

du üheksa sajandi kestvusel Piusa-tagune eestlaste osa meie päevini on püsinud sisemiselt oma põlises esivanemate usuvaa-tes, käinud palvetamas ja ohverdamas muinasaegsetel pühadel paikadel: Meeksi-jõe ääres, püha kivi juures, „Päävääkäände mäel“ jne. ning austades kannud „Reede-kiriku“ (Satserinna) juures alleshoidu-nud ristilist kivi, kuna küll sellele tegutse-misele väliselt anti kristluse värv ja tä-hendus (Meeksi püha kivi muutus „Pü-ha Jaani kiviks“, sest et pühimus seal pu-hanud jalgu) nii et see toimetus kõik võis sündida kiriku kaastadmisel ja isegi õn-nistamisel.

Igatahes aga mõjus kirjeldatud „usu-vahetus“, olgugi üsna pealiskaudne, väga suuresti ida-ugalaste võõrdumiseks oma suguvendadest Ugandis, kus rahvas veel paariks sajandiks jäi pidama oma senist usku ja elama iseseisvana, kandes ainult ajutiselt Vene ülemvalitsust, kuna see Piusamaal oli juba kindlaks kujunenud. Kui siis 13. sajandi alul kogu Eestile tuli saatuslik pööre, et pidi vastu võtma võõra valitsuse ja uue usu, ei puutunud see enam sugugi ida-ugalasi. Katoliku preestrite tegevus lõppes „Pihkvamaa piirile jõud-misega“, nagu see kroonikas selgesti öeldud.

Korraks kerkis siis küll võimalus päe-vakorraale, et ka Piusamaa ühes ta rahva-ga uuesti liituks Kogu-Eesti külge, kus-juures oleks tulnud muidugi vahetada valitsust ja usku; sest kohe selle järele, kui Saksa võim enda Eesti pinnal oli kind-lustanud, asuti uute ja suurte kavatsuste juure: oma võimkonda nihutada veel kau-gemale idasse. Seda kava hakatigi aga-rasti teostama. Alul õnnelikult: Pihkva ja Irboska läksid sakslaste kätte. Kuid varmalt tuli Novgorodist vastulöök. Kuulsas „Peipsi jäälahingus“ (5. aprillil 1242) purustas Aleksander Nevski ordu-väe täiesti ja selle hoobiga olid suured ka-vatsused lõpuliselt nurjas. Saksa ja Vene võimude vaheline piir seati siis ka ametli-kult nõnda kindlaks, nagu see juba oli ku-junenud eelmistel sajanditel: Pihkvajärve edelaotsast Lätimaani, kuid Piusamaad Venele jättes.

16. sajandi keskel, mil Liivi orduriigi purustamise järele Vene „hirmus tsaar“ pidas idapoolset Eestit üle paarikümne aasta oma võimu all, kerkis korraks jälle võimalus „Piusa piiri“ kaotada ja mõle-mapoolseid sama tõugu elanikke ühenda-da — küll otse vastandlikult: Vene võimu alla. Selleks hakkas Petseri kloostri agar

ülemus hoogsasti teed valmistama. Asu-tati Piusast läänepoolsele alale mitmed „õigeusu“ kirikud (Vastseliina kihelkon-na Tabina külas on olnud üks, mille ase praegugi veel tunda) ja püüti rahvas võita oma usule. Kuid lõpuks jäi Vene-maa sõjas alla ja „Piusa piir“ jäi endiselt püsima.

Mis aga õieti tähelepandav: ta kestis isegi selle järele, kui Põhja sõja tõttu Eesti läks tervikuna Vene riigi külge ja sellega Piusalt riiklik piir kadus. Aga nii valitsuslikult kui ka ühiseluliselt, kultuu-riliselt ja — mis endisel ajal eriliselt täht-is — usuliselt erinesid olud kummalgi pool Piusajõe nii järsult, et mingi ligem läbikäimine nende vahel ei saanud sigida. Piusa- ehk Petserimaa kandis väliselt lau-sa Vene laadi. Alles jäi isegi tollipiir Liivi ja Pihkva kubermangu vahel, eriti valjult makstes viinaga kauplemise kohta — viina viimine eraviisil Liivimaalt Venesse oli kõvasti keelatud ja keelu teosta-miseks seisis piir valju sõjaväelise valve all.

Näeme sellest kiirvaatest, et ligi-kaudu tuhande aasta jooksul eestlaste idapoolsema haru kogu käekäik ja areng oli täitsa teiselaadiline, kui muul Eestil. Õieti ei saagi siin kõnelda arengust. Piusamaa on kannatanud sõda-de ja muude hädade all hoopis vähem kui muu Eesti, aga mingit edu ja arenemist tal ka ei olnud, vaid ta seisis täielt tar-retuse ehk uinaku tähe all. Näitab Eesti ajalugu üldiselt lainetava mere pin-da, pakub seevastu Setu oma alati ühtla-selt püsiva raba kujutust. Kandis Eesti 19. sajandil üldiselt koguni teist nägu kui 11., püsis Setu maa-ala samasugusena, nagu ta oli olnud juba muust Eestist eral-dumisel. Siin võis pea täielt näha nagu mõnes „vabaõhu muuseumis“ muinas Eesti elu ja olu enne võõraste valitsust. Püstiti üldiselt põlisel kultuuri algastmeli-sel järjel. Veel eelmise rahvapõlve ajal oli kirjaoskus sealsele rahvale mingiks sal-laduseks, imeasjaks, mida märgati ainult „esändite“ juures, kellel olid ju kõik asjad teist moodi. Suure imestusega vaatles Setu naine rahvaluule korjaja teguviisi, kui see enda kirjutatud laule etteüttelejaile kontroleerimiseks ette luges: „Näe nu antsakat — timä kaes paprelehte ja säält kõneles!“ Kooli oli kogu Setumaal lausa tundmata nähtus.

Ainuke suurem muutus, mida Setu-maa enda tarretusajal näinud, oli suure-moeline venelaste sinna toomine, mil-

le tõttu umbes kolmandik maast tõepoolest muutus Venemaaks. Mil ajal, mil põhjusel ja mil moel see asundamine sündinud, sellegi poolest kobame täitsa pimeduses. Tagajärjeks aga oli, et setukeste asukohad suurelt lõhestati.

Lõuna-Setumaa on Petseri ümbruskonnas asuvate Vene küladega täiesti kaheks lõigatud, kõige lõunapoolsem osa, „Luhamaa“, on hoopis eraldatud; ka muidu seisavad setukeste seas mitmed „Vene saared“. Kuid sellega on küll vähendatud Setu rahva maa-ala, muidugi ka arvu, (võib arvata, et endisi elanikke viidi Venemaale, kuhu kadusid), kuid Setu rahvuslist olemust pole see kuigi palju puutunud.

nitsas (teadagi venekeelne), ning alles aastal 1907. võeti Pihkva piiskopkonna valitsuses kõnele „pooleusulistele“ nende omakeelse jumalateenistuse pidamine (seegi sündis välimise võistluse sunnil, kuna 1905. a. usuvabaduse manifesti mõjul setukeste hulgas evangeeliumiusku minek ilmsiks tuli).

Usulisest vaatekohast võib teha Vene „õigeusu kirikule“ raskeid etteheiteid, et see enda „karja“ usulist kasvatust nõnda viisi hooletusse jättis, aga Eesti rahvuslistest seisukohast vaadates oli see hoolimatus otsekoheseks Petseri eestlaste päästmiseks venestuse hädaohust. Sest kõigest võõrast kultuuris eemalhoidmine mõjus loomulikult selleks, et rahvas

Petseri Naiskodukaitse liikmed peale truuduse töötuse andmist maleva aastapäeval 29. III. 28.

Seisame otse imeasja ees: kuidas on see võimalik, et nii väike rahvakilluke, — nüüd umbes 20-tuhande hingeline, täiesti igapidi võõra mõju all olles ometi on suutnud end kaitsta ümberrahvustamise vastu. See tundub asjast kaugemal seisvatele otse anekdoodina, on aga täitsa tõeasi ja ligemalt vaadeldes näemegi, et sellel nähtusel on olnud oma erilised põhjused, mida leidub harva. Suuresti kaasaaidanud on selleks küll Vene mõjumeeste, nii ilmaliste kui vaimulikkude, koguni ükskõikne ja leige seisukoht „pooleusuliste“ kohta; neid ei pandud suuremat tähelegi. Mingit usulist haridustki ei pakutud „pooleusulistele“, muust kultuurist polnud kõnetki.

Kummaline on kuulda, et alles a. 1890. avati erilisel Setu lastele esimene vähegi kooli nime vääriline õppekoht Obi-

kindlalt alal hoidis oma algupärast kultuuri, seda veel kosutas ja arendas. Võib küll üldiselt öelda, et vaimukas rahvaluule on päästnud Petseri eestlaste rahvuse venestamisest, see oli võim, mis tegi ümberrahvustamisele tugeva tõkke. Teatavasti on Eestiski rahva omapärane vaimuvara olnud mõjukaks teguriks rahvuse alalehoidmiseks. Petserimaal oli ta otsekoheseks päästeankruks. Siin asendas rahvaluule kooli, kirjanduse, teaduse, kunsti ja ka ühiskondlise lõbutsemise — ta oli kõik kõiges. Ning see nähtus, mille juure omajagu seltsis ka veel omapärane õige ilutundeline rahvariietus, andis võõrastest põlatud „pooleusulistele“ tugeva ja tüseda rahvustunde, milles nad tundsid end venelastest koguni üleolevatena.

Segaabiellusid peaaegu ei olnudki. Vene mehele läinud Setu neiu kohta öeldi: „Timä läts ärr vinnest.“ Kuna ka muidu Petseri venelaste kogu olukord põrmugi parem polnud setukeste omast, puudus venestuseks iga tõmbejõud.

Niisugune oli Petserimaa eestlaste seisukord alles eelmise sajandi lõpuni. Siis aga „muutusid ajad vägevalt“ ka kauases tarretuses olnud Setumaal ja tõtsid päevakorra suure murrangulise küsimuse: „Kuhu minna pooleusuliseks?“ Sest mitmest küljest esinev kultuuriliikumine tõmbas vastupanemata võimuga teda välja ta senisest tarretusest, temagi pidi saama kultuuri osaliseks. Nõndaviisi muutus aga senise uinakulise rahvuslase seisukorra edasikestmine võimatuks: Setu pidi saama embkumba: kas iseteadvaks vene laseks või eestlaseks. Kõiki välimisi asjaolusid arvesse võttes tuli küll karta, et küsimus otsustatakse venestamise kasuks, kuna selleks töötasid täie rõhuga asutatud venekeelsed koolid.

Teiselt poolt tehti muidugi ka Eestist, kus alles nüüd tähelepanu pöördus oma „kadunud poja“ peale, jõudu ja võimalust mööda tööd, et setukesti päästa eestlusele. Ei ole siin kohal enam mahti lä-

hemalt kirjeldada neid mitmesuguseid abinõusid, mida Eestist ette võeti Setumaal Eesti rahvusliku tunde õhutamiseks. Asutati seks korra oma ajakirigi. Kuid Vene riiklust taotleva hiigla jõu vastu, mis teutses Petseri eestlaste venestamiseks, olid kõik need ettevõtted jõuetud ja lõpusaadus koguni küsitav.

Kuid siis, veel enne ukse lukutamist, tuli kätte eestlaste võõralapse seisukorras viibinud harukesele päästepäev. Sündis hiiglamurrang, mis tõi Eestile iseseisvuse, avades temale sellega täitsa uue arengutee. Kuid veel kaugelt tähtsam kui Eestile üldiselt, oli see sündmus idugalastele. Eesti oleks edasi elanud ikkagi ka riikliku iseseisvusega, Petseri eestlased oleksid aga ilma selleta arvatavasti sammunud kadumisrada, nagu kadunud paljud meie idapoolsed hõimrahvad. Iseseisev Eesti aga võis neid välja tõmmata slaavluse rüpest, võis tagasi koju kutsuda oma „kadunud poja“ ja teda paigutada oma pere vääriliseks liikmeks — otsustada Setu küsimuse eestluse kasuks. Selle üle võime tunda täit rõõmu. Ning Eesti tubli kaitseväge ja kaitseliidu ülesandeks on hoolitseda, et see „ikka, ikka nii jääb.“

H. Prants.

Petseri maleva 4. aastapäev.

Tagasivaade tulemusrikkale tööle.

29. märtsil s. a. pühitses Petseri malev oma neljandat aastapäeva. See on üks neist traditsiooniliseks kujunenud päevadest Petserimaal, mil malevasse koondunud isamaalased ja neile kaasatundvad kodanikud peatuvad hetkeks, et tagasi vaadata tehtud töö peale ja seada üles uusi sihtjooni eelseisvaks tööks.

Aastapäeval oli Ev. Luteri usu kirikus Naiskodukaitse liigete pühalik töötuse andmine, kus viibis ka sel puhul siia saabunud kaitseliidu ülem kindral J. Roska. Kirik oli rahvast tungil täis. Pühalik talitus kestis paari tunni ümber. Kell 14 peeti kiriku platsil kaitseliidu ja rünnakult tagasi jõudnud kaitseväge osade ühist paraadi, mille võttis vastu kindral Roska, pöörates päevakohase, sütitava kõnega kodukaitsete poole. Selle järele annetas kindral klassikatsedel laskemärgi vääriliseks tunnustatud malevlastele laskemärgid, teiste hulgas esilaskuri rinnamärgi ka karnisoni ülemale kindralstaabi kolonel Tombergile, kes vastavad katsed sooritanud ja kellel suured teened malevas laskeasjanduse tõstmises.

Siinkohal ei saa jätta allakriiputamata seda kolonel Tombergi isalikku hoolt ja vastutulekut, mida ta üles näidanud Petseri malevale ja mille tänutäheks maleva juhatus annetas temale Petserist lahkumise puhul auaadressi.

Ohtul oli korraldatud naiskodukaitse ühingu

poolt gümnaasiumi ruumes kontsert-ball, mis õnnestus hästi. Kogu aastapäeva tagasihoidlikust pühitsemisest jäid järele ilusad muljed, mille tekitasid nii maleva seesmine energiline tegevusvaim kui ka eeskujuline korraldus.

Maleva läinud aasta tegevusse lühidat pilku heites võib rahuldustundega tähendada, et maleva algpäevilt kuni seni valitsenud kindel üksmeel ja edasipüüdmine on annud lootusrikkaid resultaate. 1927. a. möödus osaliselt organisatsioonitöökärgi all, nimelt naiskodukaitse ringkonna ja jaoskondade ellukutsumises. Tegelikult tegutsesid nad juba varem, kuid kaitseliidu ülem poolt maksmapandud naiskodukaitse põhimääruste põhjal korraldati nad ümber ja valimised teostati.

Erilist rõhku on pandud pealikele sihikindlale väljaõpetamisele, samuti noormalevlaste ettevalmistamisele, milleks igas malevkonnas korraldati 2—3 päevalised lendkoolid ja kursused nädalase kestvusega. Toimepandud häired ja taktikalised õppused näitasid, et malevlased oskavad küllalt kiiresti ja otstarbekohaselt tegeleda igasuguses olukorras. Teoreetilised katsed pealikutega on näidanud kindlat tahet sõjakunsti äraõppimiseks ja võib kindel olla, et maleva väljaõpe on õige suuna võtnud. Oma sõjalist haridust peale selle on veel täiendanud pealike

Kaitseliidu ülem kindral Roska jagab rinnamärke laskuritele Petseri maleva aastapäeval 29. III. 28.

kursustel 3 malevkonna pealikut ja üks patareipealik, instruktorite kursustel maleva vanem instruktor ja reservohvitseride kordamisõppustel olnud kolm pealikut. Väljaõppe ja spordi alal on tegutsenud 3-päevalised suvilaagrid, milledest osavõtt erilisel elav. Värska suvilaagrist on läbi käinud ja soodustust kaitseväeteenistusse astumisel saanud 12 malevlast.

Sportlik elu läinud aasta suvel malevas ei jätnud midagi soovida, mida näitab rida toime pandud oma- ja malevatevahelisi võistlusi. Käesoleval talvel võttis hoogu ka suusasport, korraldati omavahelisi võistlusi ja võeti osa üleriiklistest suusavõistlustest Tapal.

Pearõhku sõjalise väljaõppe kõrval on pandud laskeasjandusele. Uute laskemääruste maksmapanemisega kaitseliidus on siin malevlastele avanenud laialdane tööväli. Laskeharjutusi peeti sagedasti mitmetes gruppides. Juba paar nädalat enne maleva aastapäeva kihas lasketiirudes hommikust peale elu. Malevlased proovisid oma võimeid katsekomisjonide ees, et saada laskemärgi omanikuks, mille pidulik väljajagamine oli määratud maleva aastapäevaks. Võrdlemisi lühikese aja jooksul saavutasid üksikud tagajärgi, mida ei ole üleliigne siin kohal ära märkida. Lõpukatsetel esilaskuri klassi pääsesid: kindralstaabi kolonel Tomberg, major Asmus ja leitnant Ilves. I. laskurklassis kinnitati malev-

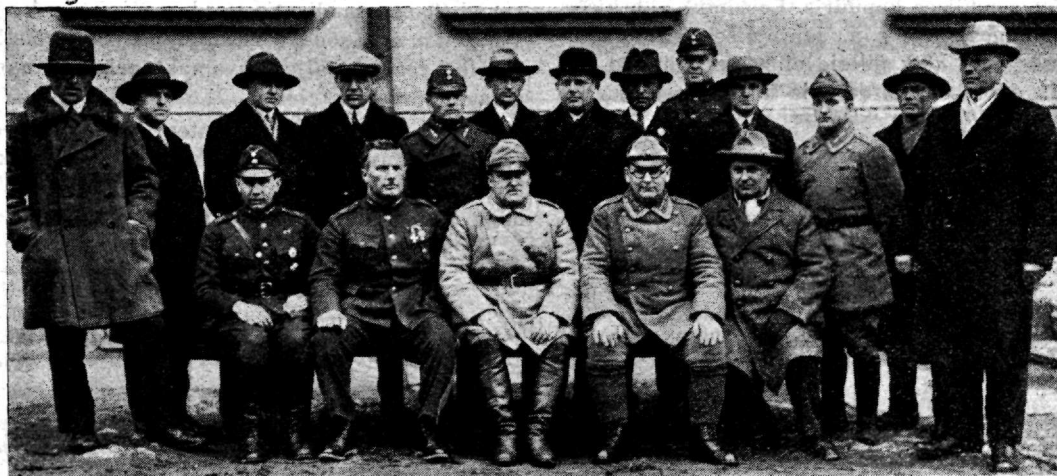
lane Hans Murri — Petseri malevkonnast. II. laskurklassis — pealikud N. Grünthal, I. Looming, Eugen Veeber — Petseri malevkonnast, Arvid Sils — Laura malevkonnast, malevlased — H. Härsing, G. Glaser, P. Sulev, P. Piirisild, A. Mikkal, N. Salenski, G. Taan, K. Järg, V. Mets, J. Tamm, D. Tein ja J. Laap — Petseri malevkonnast. Samas vaimus ja püüdmisega edasi rühkides võime loota, et juba eelolevateks suvilaagrite päevadeks malevasse koguke häid laskureid juure tuleb.

Maleva sisemises elus on läinud aasta jooksul ka muudatusi olnud. 17. sept. l. a. lahkus maleva pealiku kohalt major Soo ja maleva juhtimisele asus major Asmus, kes oma võrdlemisi lühikese siinviibimise ajaga seltskonnas ja kaitseliitlaste hulgas on võitnud üldise lugupidamise.

End. Irboska malevkond liideti Petseri malevkonna külge ja nimetati ümber Irboska kompaniiks, kuna selle iseseisva malevkonnana tegutsemine oli mitmekülgelt raskendatud.

Ka maleva kodu ehituse küsimus on lahendatud ja hoone ehituse jätkamist alatakse juba käesoleval kevadel, nii et loodetavasti sügisel malev omas uues kodus võib asupaika leida.

Heites pilku aastase tegevuse peale, võib rõõmsalt ja julgelt vaadata tulevikku, sest kodukaitse töö edeneb malevas õiges suunas ja selle juhtimine on koondatud kindlaisesse kätte.

Osa Tallinna maleva esilaskurite grupist märkide kätteandmise päeval 7. apr. s. a.

Pealikute nõupidamiskoosolekut

peeti kl. peastaabis 17. aprillil s. a., millest peale peastaabi pealikute osa võtsid kõigi malevate pealikud peale Saaremaa, kust praegu raske on pääseda mandrile. Arutusel oli rida kl. sisemise elusse puutuvaid küsimusi, milledest peatume ainult tähtsamate juures. Kaitseliidu üksuste loteriide küsimuses oli vab. val. asunud seisukohale, et kogu kaitseliidule võiks lubada korraldada aastas ainult üht üldist loteriid kr 100.000.— ulatuses. Sellega arvestades jaotati nimetatud summa üksikute malevate vahel ära ja nimelt sel kombel, et üksik malev pidi saama tulusid peale keskjuhatuse kasutada antava 5% puhtast tulust, vastavalt oma maleva piirkonnas äramüüdü piletite arvule. Iüksikutele malevatele määrati loterii pileteid müügile vastavalt nende müügijõule, suurusele ja erasummade vajadusele järgmiselt:

Harju malevale	—	Kr. 3.000.—	ulatuses
Järva malevale	—	„ 7.000.—	„
Lääne malevale	—	„ 3.500.—	„
Narva malevale	—	„ 2.500.—	„
Petseri malevale	—	„ 2.500.—	„
Pärnu malevale	—	„ 2.000.—	„
Pärnumaa malevale	—	„ 4.000.—	„
Saaremaa malevale	—	„ 3.000.—	„
Sakalamaa malevale	—	„ 10.000.—	„
Tallinna malevale	—	„ 25.000.—	„
Tartu malevale	—	„ 10.000.—	„
Tartumaa malevale	—	„ 10.000.—	„
Valga malevale	—	„ 3.500.—	„
Viru malevale	—	„ 6.000.—	„
Võru malevale	—	„ 8.000.—	„

Kokku Kr. 100.000.— ulatuses

Võitused otsustati määrata kogusummas Kr. 20.000.— ulatuses. Piletite hinnaks määrati 1 kr., kahes 50-sendilises kopüüris. Loosimise tähtajaks määrati 1. november s. a., juhtumisel aga, kui selleks ajaks veel kõik piletid ei peaks müüdü olemas, 31. detsembril 1928. a., mis ühtlasi osutuks ka lõputähtajaks.

Möödunud aasta eeskujul otsustati ka käesoleva suvise hooaja algusena korraldada suvilaagerid malevlastele, kusjuures kl. eriuksus-

tele ja eriliikidele tuleksid korraldada ka erilaagrid.

Saades malevate pealikuilt informatsiooni sõjaväe teenistusaja lühendamise soodustuse spovijate arvu kohta, selgus, et Värska noortelaager käesoleval suvel vähemalt kahe lennuga võib arvestada.

Asudes läbirääkimistele kl. noorte — „Noorte Kotkaste“ organiseerimisküsimuses, selgus, et see kavatsus igalpool malevates ja seltskonnas kui ka kohalikkudes haridusringkondades on leidnud sooja poolehoidu, mispärast kõigiti peaks püüdma võimalikult pea selle teostamisele asuda. Peastaabile tehakse ülesandeks võimalikult kiiresti asuda vastava määrustiku kodukorra kokkuseadmisele, vastuvõtmise tingimuste äramääramisele ja vastava vormi väljatöötamisele, milleks võiks olla khakivärvi pluus ja lühikesed püksid ning kaitseliidu vormimütsi taoline kerge müts ilma nokata. Noorte pealikute kaadri moodustamiseks otsustati korraldada lühiajalised kursused kl. instruktoritele Tallinnas või Tartus ning suvilaager noorte eneste hulgast võrsuvatele pealikele Värskas.

Eelarves malevate ruumide soetamiseks ettenähtud summa Kr. 60.000.— otsustati käesoleval aastal tervena määrata Tallinna malevale, kuna tema kannatab kõige kibedama õpperuumide puuduse all, kuna järgmisel aastal saaksid rahuldatud esijoonel Sakalamaa ja Järva malevad ning siis teised vajaduse nõuetele vastavalt.

Pikemat arutust nõudis käesoleval aastal Pärnus ärapeetava kaitseliidupäeva pidustuste ja võistluste kava. Võistluste hulgas esineb seekord rida uusi, nagu võistlused vanematele kaitseliitlastele (üle 38 aasta vanad), võistlused noortele, kelledele kauni auhinna on määranud Soome saadik Eestis, hra minister Aarne Vuorimaa, sõudevõistlused jne., mis võistluste üldpildi teevad palju elavamaks eelmiste aastate omaga võrreldes.

Peale päevapikkust intensiivset ühemeelset tööd, mis kandis kõigiti asjalikku laadi, lahkusid Tallinnasse kokkusõitnud pealikud õhtuste rongidega igauks jälle oma tööväljale, oma malevasse.

Kaitseliidu märklaudadest ja nende tabamisest.*)

Jäeb järele lendjoone tõus ning tuule kõrvale viiv mõju, millega tuleb arvestada sihtpunkti valiku juures, tähendab, kui meie tahame tabada 5²-silmalisse ringi.

Toome andmed nende kohta, kusjuures piirdume 300 meetriga, missuguse kauguse peale laskmine käesoleval juhul harutuse all.

Lendjoone kõrgused on:

1) Vene vintpüssil sihikuga 2: 100 meetri peal + 2,9 cm., 150 meetri peal — 1,1 cm., 200 meetri peal — 8,3 cm.

2) Vene vintpüssil sihikuga 4: 100 meetri peal + 14,5 cm., 150 meetri peal + 16,2 cm., 200 meetri peal + 12,8 cm., 250 meetri peal + 7,5 cm., 300 meetri peal — 4 cm.

3) Jaapani vintpüssil algsihikuga lastes teravaotsalise kuuliga): 100 meetri peal + 23 cm., 150 meetri peal + 25 cm., 200 meetri peal + 27 cm., 250 meetri peal + 11 cm., 300 meetri peal 0 cm.

4. Jaapani vintpüssil algsihikuga (lastes nüriotsalise kuuliga): 100 meetri peal + 29 cm., 150 meetri peal + 31 cm., 200 meetri peal + 32 cm., 250 meetri peal + 12 cm., 300 meetri peal 0 cm.

Märkus: „+“ tähendab tabamine sihtpunktist kõrgemal ja „—“ tabamine sihtpunktist madalamal.

Kui tuul puhub vasakult, viib ta kuulid paremale järgmiselt (sentimeetrites):

Laskekaug. (meetrites)	Kõva tuul (8 m sek.)	Keskm. tuul (4 m sek.)	Nõrk tuul (2 m sek.)
100	10 (1/4 k)	5,5	2,5
150	18 (1/4 ehk 1/2 k)	10 (1/4 k)	5
200	27 (1/2 k)	15 (1/4 k)	7,5
250	35 (3/4 k)	18,5 (1/4 ehk 1/2 k)	9,5 (1/4 k)
300	47 (1 k)	24 (1/2 k)	13 (1/4 k)

Parempoolne tuul viib kuulid vasakule (sentimeetrites):

Laskekaugus (meetrites)	Kõva tuul (8 m sek.)	Keskm. tuul (4 m sek.)	Nõrk tuul (2 m sek.)
100	10 (1/4 k)	5	2
150	17 (1/4 k)	8,5	4
200	25 (1/2 k)	12 (1/4 k)	6
250	32 (3/4 k)	17 (1/4 k)	8,5
300	42 (3/4 ehk 1 k)	25 (1/2 k)	11 (1/4 k)

Nende andmete päheõppimine oleks raske ja tegelikult ei oleks sentimeetrite pähetuupimist suurt kasu. Vaevalt uskuda, et keegi suudaks 200 või koguni 300 m kaugusel sihtpunkti võtta

16 sm paremale või 19 sm vasakule. Neid andmeid tuleb meeles pidada umbkaudu ja märklaua osades. Kui meie viime möödud märklauadade osade peale üle, siis kõige rohkem veerand tunni jooksul oleme otsitavate sihtpunktide suhtes selgusele jõudnud.

Võtame paar näidet.

Laskur, kes varustatud Jaapani vintpüssiga ja nüriotsaliste kuulidega, laseb vaikselt ilma 200 m kaugusel oleva märklaua pihta. Kuhu sihtida?

Tabelist näeme, et lendjoone tõus 200 m peal on 32 sm, keskmiselt 30 sm. Mõõdame see maa välja õppelaskmise märklaual. Kuju keskpärgast kuni 5² ringjooneni on 10 sm; 5¹ ringjooneni — 15 sm; 5 ringjooneni ehk kuju alumise ääreni 25 sm. Tähendab, kui tahame täpselt kuju keskpunkti tabada, tuleb sihtida 5 sm allapoole kuju alumist äärt. Nagu ma eelpool tähendasin, on võimatu nii kaugel üksikuid sentimeetreid välja mõõta ja seepärast võtame ümarguselt — kuju kirbu peale! Kui meie muud viga ei tee, lähivad kuulid ikkagi 5²-silmalisse ringi, mida meile tarvis oligi.

Silmitsedes ligemalt lendjoone tõusu tabelit näeme, et Jaapani püssil algsihikuga lastes (ükskõik, kas terava- või nüriotsalised kuulid) lendjoone keskmine tõus 100, 150 ja 200 meetri peal on 25 sm, — teiste sõnadega — nende kauguste peal kuju kirbu peale võtta. Lihtne ja kergesti meespeetav reegel. 250 m peal oleks keskmine tõus 10 sm ja kirbu peale tuleks võtta kuju sees olev valge sõõr.

Natuke keerulisem on lugu 300 m peale laskmisega. Siin langeb tabamispunkt ühte sihtpunktiga ja loomulikult tuleks sihtida valge südamik (kaitseliidu õppelaskmise märklaual musta südamiku) keskele. Et paljud laskurid mingisuguse sõõri keskpunkti sihtimist raskeks peavad, siis tuleb neil tarvitusele võtta sihk 4.

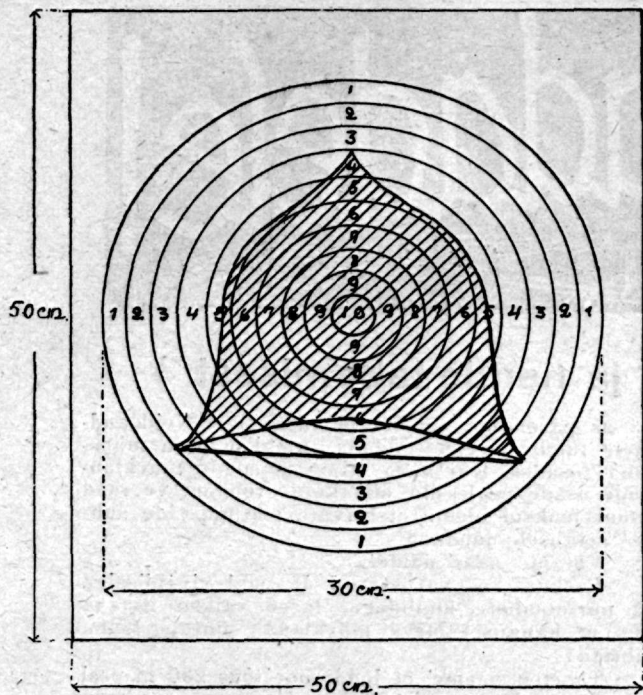
Jaapani vintpüssil on sihikuga 4 lendjoone tõus:

100 m — 40 sm; 150 m — 58 sm; 200 m — 64 sm; 250 — 63 sm; 300 m — 52 sm; 350 — 32 sm; 400 m — 0.

Nii oleks lendjoone kõrgus 300 m peal ümarguselt 50 sm. Et tabada 5²-silmalisesse ringi tuleks poole kuju võrra alla sihtida või märklaua kirbu peale võtta.

Mis puutub tule mõju arvestamisesse, siis tuleb seda mõõta kuju laiussega. Märklaual olev sinine kuju (kaitseliidu õppelaskmise märklaual valge kuju) on alt 50 sm lai; pool kuju — 25 sm ja neljandik kuju 12,5 sm. Nende mõõtude alla ajada ka tabelis antud sentimeetrid, sest vähe-

*) Algus „K. K.“ nr. 6.

Joon. nr. 2.

100 meetri kümneringiline märklauad: kiiver tumeroheline, nägu heleroh. Ringide vahe 1,5 sm.

mate kuju osade väljamõõtmine ilma tollipulgata oleks võimatu.

Nii tuleks vasakule hoida kõva vasakult puhva tuule juures:

100 meetri peal veerand kuju võrra; 150 meetri peal veerand või pool kuju võrra; 200 meetri peal pool kuju võrra; 250 meetri peal kolmveerand (veerand kujust vasakule võtta) kuju võrra; 300 meetri peal terve (pool kujust vasakule võtta) kuju võrra.

Tabelis on sentimeetrite kõrval klambrites antud tuule mõju suurus kuju osades. Hoolikalt silmitsedes tabelit jääb see kergesti meele ja saame kätte lihtsa, kuid kasuliku reegli:

Lastes kuni 200 meetrini ei tule ka kõva tuule juures sihtpunkti kujust välja viia.

Käsitades neid lihtsustatud reegleid ei tohiks sihtpunkti valik tölle „võõral“ märklaual mingisuguseid raskusi esile kutsuda.

Lõpetades õppelaskmise märklaua kohta, tuleb veel märkida, et see märklauad on mõõtmise ja kuju poolest täiesti ühesugune kaitseliidus kui ka kaitseväes ja läheb lahku ainult värvides.

Kaitseliidu õppelaskmise märklaual on kuju valge, kuju südamik (ringid 5² ja 5¹) must, ringid 4 ja 3 rükilillesinised ja muu osa, mis märgitud numbriga 2 — valge.

Kaitseväge omal on kuju helesinine, selle südamik valge ja põhivärv kollakaspruun.

Laskmise juures võib kasutada mõlemaid märklauadu. Sisuliselt on asi üks ja sama, ainult kaitseliidu märklaual on selgemate värvide tõttu sihtpunkti valik kergem.

2) 100, 150 ja 200 meetri kümneringilised märklauad.

(vaata joonis nr. 2, 3 ja 4).

Kui lahingukujude kohta maksis põhimõte, et nad peavad olema ühesuured igasugustel kaugustel, siis ringmärklauade suurus on kindlas vahekorras laskekaugusega.

Ringmärklauade aluseks on võetud 300 meetri rahvusvaheline kümneringiline märklauad, mille läbimõõt 1 meeter (100 sm), ringide vahe 5 sm ja sisemised ringid alates 5-st mustad, teised valged. Seda märklaua nimetatakse veel „300 meetri normaalmärklauaks“.

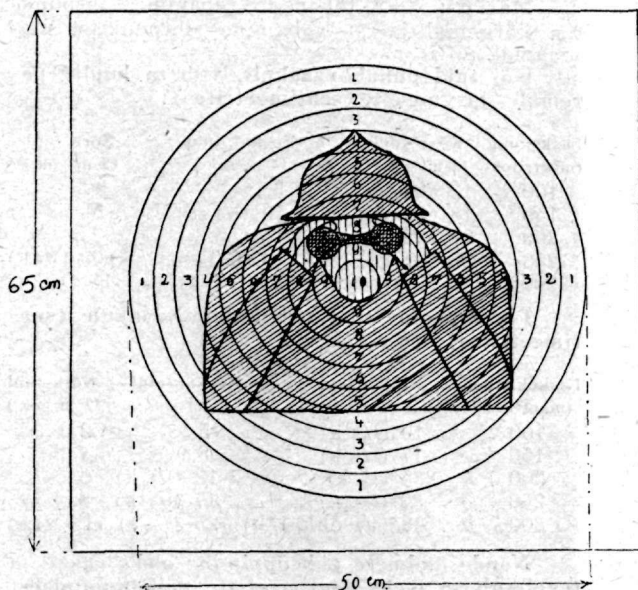
Samasuguseid normaalmärklauadu võib tarvitada ka teiste kauguste peal laskmiseks, kuid siis tuleb märklaua suurust kas vähendada või suurendada vastavalt kaugusele (selle küsimuse juure tuleme teine kord tagasi). Nii on:

100 meetri normaalmärklaua läbimõõt 30 sm ja ringide vahe 1,5 sm; 150 meetri normaalmärklaua läbimõõt 50 sm ja ringide vahe 2,5 sm; 200 meetri normaalmärklaua läbimõõt 70 sm ja ringide vahe 3,5 sm; 300 meetri normaalmärklaua läbimõõt 100 sm ja ringide vahe 5 sm; 400 meetri normaalmärklaua läbimõõt 140 sm ja ringide vahe 7 sm; 600 meetri normaalmärklaua läbimõõt 200 sm ja ringide vahe 10 sm.

Väikesed iseäraldused tulevad ette ainult 400 m ja 600 m normaalmärklauade juures. Nimelt 400 m märklaual algab must sõõr 6-st ja 600 m omal 7-st ringist.

Sellega on sihtpunkti suurus kaugusega kindlasse vahekorra seatud, see suureneb kauguse suurenemisega.

Kaitseliidu 100, 150 ja 200 meetri märklauad lähevad vähe lahku normaalmärklauadest. Nimelt on mustade sõõride asemele paigutatud tumerohelised lahingukujud. Tingitud on see asjaolust, et kaitseliidus pea võimatu kor-

Joon. nr. 3.

150 meetri kümneringiline märklauad: kiiver ja keha tumerohelised, nägu heleroheline, pikksilm must. Ringide vahe 2,5 sm.

raldada lahingusisulisi laskmisi ja seepärast tuleb juba õppelaskmise juures tutvuda võimalikult rohkem lahingukujudega ja nende tabamisega.

Need kujud on valitud vastava kauguse märklaug musta sõõriga ühesuurused ja paigutatud märklauale nii, et kuju südamik ühtub märklaua südamikuga ja kuju alumine äär ulatub 4. ringini, s. o. niisama kaugele, kui musta südamiku äär. Selle tagajärjel on nii normaal-märklaudadel kui ka kaitseliidu märklaudadel sihtpunktid ning tabamusvõimalused ühesugused, millise asjaolu paremuseks see, et kui meie oleme õppinud laskma ühe märklaua pihta, oskame seda teha ka teisel märklaual.

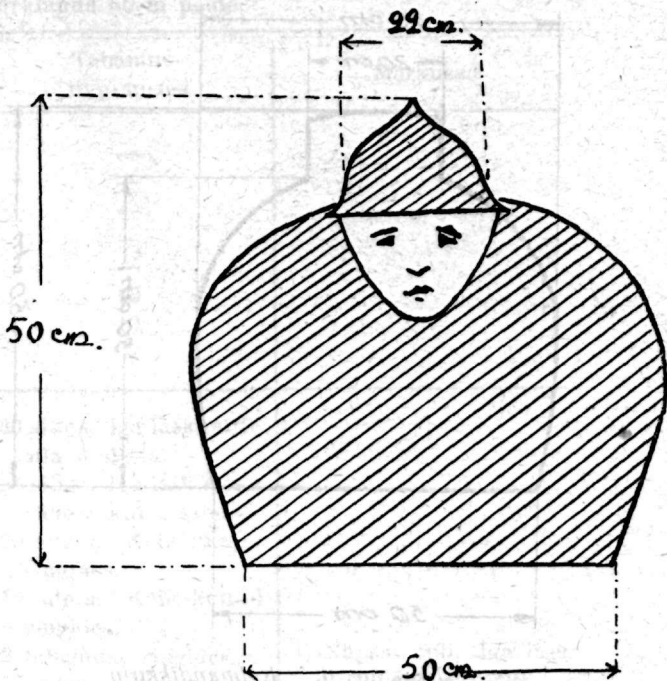
100 meetri kümneringiline märklaud.

Kuju kõrgus ja laius ligi 18 sm — ümmarguselt võttes 20 sm.

Lastes Vene püssist sihikuga kaks (lendjoone kõrgus 2,9 sm) tuleb kuju keskele sihtida ja sihikuga neli (lendjoone kõrgus 14,5 sm) kuju kirbu peale võtta.

Jaapani püssi lendjoone kõrgus selle maa peal 23 ja 29 sm*); nii tuleks umbes ¼ kuju võrra alla võtta (märklehe alumise ääre pihta).

Kõva külgtuul viib kõrvale 10 sm; sihtpunkt valida tuulepoolsesse märklaua ääre.

Joon. nr. 5.

Maastikul lamades laskja laskuri kuju.

Keskmise tuule mõju umbes 5 sm — võtta tuule poole külge ¼ kuju osa. Nõrga tuule mõju liig väike (2 sm) ja sellega arvestada ei tule.

150 meetri kümneringiline märklaud.

Maastikul lamava laskuri (vaatleja) kuju kõrgus ja laius umbes 30 sm.

Vene vintpüss, sihik 2 (lendjoone kõrgus 1,1 sm) — sihtpunkt kuju keskel; sihik 4 (lendjoone kõrgus 16,2 sm) — kuju kirbu peale võtta.

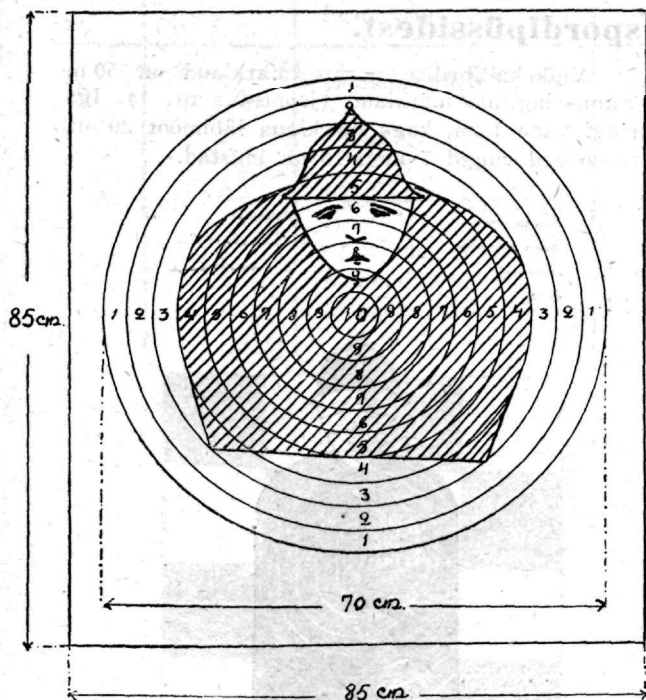
Jaapani vintpüss, algsihik (lendjoone kõrgus 25 või 31) — sihtpunkt valida poole kuju võrra alla (märklaud umbkaudu kirbu peale).

Kõva tuul viib kõrvale 17 ja 18 sm*), — sihtida tuulepoelse ääre pihta. Keskmise tuule mõju 8,5 ja 10 sm — sihtpunkti tuule poole külge võtta ¼—½ kuju laiuse võrra. Nõrga tuulega (4 ja 5 sm) ei ole tarvis arvestada.

200 meetri kümneringiline märklaud.

Lamades laskja laskuri kuju — kõrgus ja laius umbes 50 sm.

Vene vintpüssil sihik 2 ei kõlba, sest kuul jookseb 8,3 sm sihtpunktist allapoole ja märki

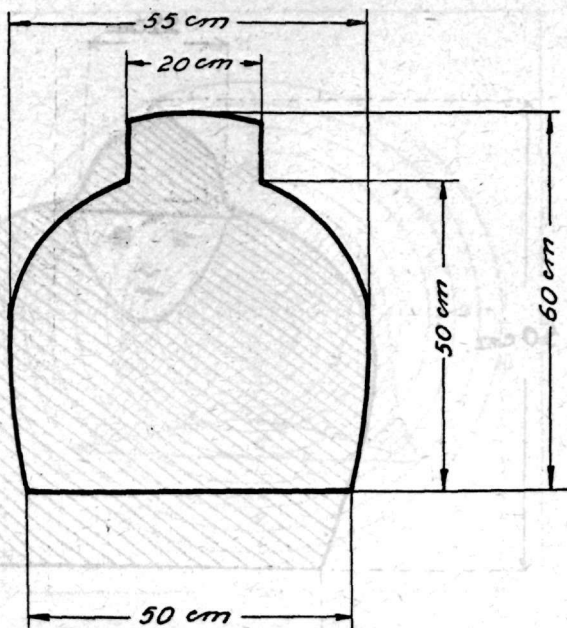

Joon. nr. 4.

200 meetri kümneringiline märklaud: kuju ja kiiver tumeroheline, nägu heleroheline, silmad, suu ja nina mustad. Ringide vahe 3,5 sm.

*) Jaapani püssi lendjoone kõrguse kohta toodud arvudest vähem näitab teravotsalise kuuli lendjoone kõrgust ja suurem arv nüriotsalise kuuli tõusu.

*) Tuule kohta toodud kahest arvust esimene näitab paremalt poolt ja teine vasakult poolt puhuva tuule mõju.

Joon. nr. 6. Kolmandikkuju.

kirbu alla võtta on raske. Sihik neljaga lendjoone kõrgus 12,8 sm — kuju kirbu peale võtta ehk täpsemalt veel $\frac{1}{4}$ kuju sisse sihtida.

Jaapani vintpüssil lendjoone kõrgus 27 ja 32 sm — kuju kirbu peale võtta.

Kõva tuul viib kõrvale 25 ja 27 sm — sihtpunkt võtta kuju tuulepoolse ääre pihta. Keskmise tuule mõju 12 ja 15 sm. — võtta tuulepoollasse külge $\frac{1}{4}$ kuju võrra. Nõrga tuule (8,5 ja 7,5 sm) mõju liig väike, et seda arvesse võtta.

3) Maastikul lamades laskja laskuri ja kolmandikkuju

(vaata joonised nr. 5 ja 6).

Maastikul lamades laskja laskuri kuju ja kolmandikkuju on pea ühesuurused, mistõttu võib neid täiesti üksteisega asendada. Esimene märklaud on üksikasjalisemalt välja töötatud ja sarnaneb rohkem tegelikule lahingu kujule.

See tõttu on mõlema kuju tabamustingimused ühesugused. Kõik eelpooltoodu sihtpunkti valiku kohta, mis käis õppelaskmise märklaual oleva kuju kohta, on maksev ka kolmandikkuju ja maastikul lamades laskja laskuri kuju suhtes.

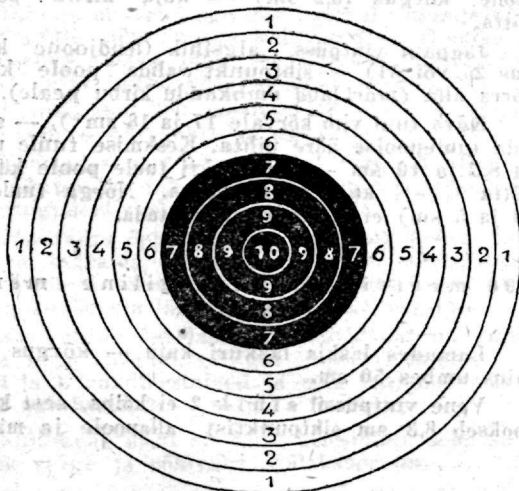
Laskeharjutused spordipüssidest.

Huvi-laskespordi vastu kasvab iga päevaga. Paljud laskespordilased on endile muretsenud spordipüssid, mis selle tähtsa spordiala teevad kättesaadavamaks.

Meil puuduvad veel kogemused ja ei ole kindlaks määratud, kuidas klassifitseerida laskespordilasi väikekalibriilistest püssidest laskmises ja milliseid harjutusi neist täita. Seni kui see sport omab kindlakujulise ilme, soovitaksin noortele laskespordilastele lasta järgnevas tabelis toodud harjutusi.

Väikekalibriilise normaalmärklaud on 50 m kümneringiline märklaud (joonestus nr. 1). Iga ringi vahe 1 sm, kogu märklaua läbimõõt 20 sm, seesmised ringid 7 kuni 10 on mustad.

Laske aia Pöörupid
 Masta ja tempid Sobasuse ringid
 Mõõdud Sihtade arv
 Rehv.....

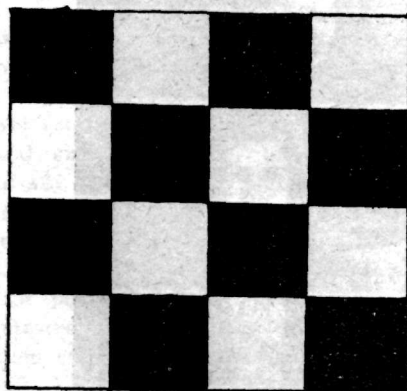
Spordipüssi 50 m. normaalmärklaud. Läbimõõt 20 sm. Ringi vahe 1 sm.

Spordipüssi märklaud kiirlaskmiseks.

Laskeharjutused normaalmärklaua 50 m peale.

Klass	Harjut. nr.	Asend	Padr. arv	Tabamusingimused	Märkused
C.	Ettevalm.	Istudes pingilt	3	—	
	"	Lamades toelt	3	—	
	"	Lamades käelt	3	—	
	"	Põlvelt	3	—	
	1	Püsti käelt	3	13	
	2	Lamades käelt	3	10	
	3	Püsti käelt	3	7	
B.	1	Lamades toelt	5	30 silma. Iga lask mitte alla 3 silma.	
	2	Lamades käelt	5	25 silma. Iga lask mitte vähem kui 2 silma.	
	3	Põlvelt	5	20 silma. Kõik kuulid ringides.	
	4	Püsti käelt	5	16 silma. Kõik kuulid ringides.	
	5	Püsti käelt 1)	3	2 tabamust ringidesse.	1) Näpsav tuli. Iga lask 8 sekundi jooksul.
	6	Lamades käelt 2)	5	75 silma.	2) Näidatakse kaks esim. lasku eraldi. Teised — pärast harjut. täitmist.
		Põlvelt	5	Iga lask mitte vähem kui 2 silma.	
		Püsti käelt	5		
A.	1	Lamades käelt	5	40 silma. Iga lask mitte alla 3 silma.	
	2	Põlvelt	5	35 silma. Iga lask mitte alla 2 silma.	
	3	Püsti käelt	5	30 silma. Kõik kuulid ringides.	
	4	Püsti käelt 3)	5	3 tabamust ringides.	3) Näpsav tuli. Iga lask 6 sek. jooksul.
	5	Lamades käelt 4)	5	20 silma.	4) 5 lasku 1 min. jooks.
	6	Lamades käelt, põlvelt ja püsti 2)	15	100 silma. Iga lask mitte alla 3 silma.	Alguses on püss laet.

Spordipüssi malemärklauad 40×40 sm. Ruudu suurus 100 sm.².

30 m märklauad sarnaneb 50 m märklauale, kuid iga ringi vahe on 0,6 sm.

Tabelis loetletud harjutuste kõrval kombineerida laskesportlastel endil harjutusi lastes

malemärklaua või vastavalt kaugusele vähendatud 100 m, 150 m ja 200 m sõjaväe püssi märklauadesse.

Huvipakkuv on laskmine malemärklaua, (joon. nr. 2), mille iga ruudu suurus on 100 sm², mis on käelt laskmise juures 50 m peale keskmise sportlase normaalharjumispind. Siin on võimalik lasta teatud ruutudesse, või jälle ruutude ritta. Näit.: alumine rida vasakpoolne must ruut; keskmise diagonaalrea nelja musta ruutu jne.

Kiirlaskmist toimetada selleks erimärklaua (joonestus nr. 3), mille kõrgus 30 sm, laius 10 sm, ringidesse jaotatud osa kõrgus 13 sm. Sellesse märklaua lastakse 30 ja 50 m kauguselt lamades käelt 50 sek. jooksul 5 lasku. Paremuse otsustab tabamuste arv kujus, ühesuuruse tabamuste arvu juures, kes rohkem silmi välja lasknud.

100 m peale võib laskmisi korraldada sõjaväepüssi 10-ringilisse märklaua.

Naiskodukaitse ülesannetest sanitaaralal.

Alljärgnev artikkel on kokkuvõtte dr. E. LASBERGI poolt naiskodukaitse esimesel kongressil peetud referaadist. Temas avaldatud mõtted ja vaatekohad, kui meie tuntud naisarstiteadlase omad, on küllalt tähelepanndavad — ja mitte ainult naiskodukaitsjaille, vaid kõigile meie lugejaille.

Kodukaitse all selle sõna tõsisemas ja laiemas mõttes mõistan mina oma kodu kaitsmist igasuguste vaenlaste eest. Kes on siis need vaenlased, kes ähvardavad meie kodu rahu ja julgeolekut? Need on esikätt muidugi välised vaenlased, kes sõjaajal võivad saada eriti kardetavaks, tuues meile surma ja haigusi, häda ja viletsust. Kuid peale väliste vaenlaste on veel terve rida mitmesuguseid sisemisi vaenlasi, kes on meie kodule alatasa hädaohtlikud. Viimaste hulgas on kõige tähtsamad need, kes mitmesuguste haiguste ja vigasuste näol õõnestavad meie tervist.

Igäüks teist teab oma enese kogemustest, et tervis on meie suurim vara, meie õnne alus. Ja tõesti — on inimene terve ja töövõimeline, siis võib ta saavutada raha ja rikkust, au ja hiilgust; on ta aga haige või vigane, siis suudavad küll vaevalt mingisugused varandused aidata tal luua õnneliku kodu. Siit selgub, kui tähtis on hoida tervist ning kaitsta teda igasuguse hädaohu eest.

Neid hädaohu eest, mis varitsevad meie tervist, meie tervise vaenlasi, on väga palju ja nad luuravad meid igapäev ja igal sammul. Ja neid, kes langevad meie tervise vaenlastele ohvriks, ei ole vähe. Tarvitseb vaid tuletada meele, et

tuberkuloos nõuab meil igal aastal palju rohkem ohvreid kui oli langenuid vabadussõjas. Ja need ohvrid on peaaegselt noorte hulgast, kes peavad olema rahva tuleviku kindlustajad, kuid kes varisevad enneaegsele surmale kurja haiguse läbi. Samuti sureb meil rinnalastena igal aastal rohkem kui oli kaotusi vabadussõjas. Väetid lapsukesed, kes sündisid oma vanemate rõõmuks ja õnneks, röövitakse meie kodudest surma kondise käega, purustades nii paljude perekondade tulevikulootused.

Meie — eestlased — oleme väike rahvas, meid on vaid üksainus miljon, ja seepärast ei ole meile need kaotused kerged kanda. Ajaloo kogemustest teame, et üks rahvas võib kindlustada endale püsiva ja väärilise seisukoha teiste rahvaste peres ainult siis, kui ta koosneb võimalikult suuremal arvul tublidest, elujõulistest kodanikkudest ja kui ta kasvab ja suureneb arvuliselt.

Kuidas on siis lood meiega? Kasvame meie või kahaneme ja mil määral? 1926. a. oli meil sündinute ülekaal võrreldes surnutega või rahva loomulik juurekasv ainult 1930 hinge. Väljarändajad ületasid sealjuures sissesõitnud 2857 inimese võrra, mille tõttu oli lõpptulemuseks rahvarvu kahanemine sel aastal 927 inimese võrra.

Kodukaitse Järva-Jaani jaoskonna juhatus.

Istuvad pahemalt paremale: pr. A. Murd, esinaine pr. M. Kallismaa, pr. H. Söerd; seisavad prl. A. Veltmann ja prl. R. Lillenthal.

Meie lugejaile.

„Kaitse Kodu!“ käesolev number ilmub kaksiknumbrina, kuna eelmine number trükitööliste streigi tõttu tunduvalt hilines ja kujunes võrdlemisi väikeseks. Et trükitööolud praegu jõudsasti lahenevad, võime järgmise numbri välja lasta juba kahe nädala pärast — harilikus suurus ja sisukuses.

Ühtlasi teatame, et „Kaitse Kodu!“ ilmub kaitseleiidu päevaks juuni keskel erilise suure sisurohke albumina, mis sisaldab artikleid, kirjeldusi, pilte ja luuletusi meie tuntumatelt tegelastelt ja kirjanikkudelt. Samasugusena ja sama sisurohkena ilmub „Kaitse Kodu!“ ka lulupeoks, tuues ajaloolisi ülevaateid,

haruldasi mälestusi, ülesvõtteid ja kirjeldusi endistest laulupidudest.

Meie senised seesugused väljaanded on oma sisukusega juba võitnud üldist lugupidamist. Seepärast tohin loota, et kõik need, kes seni mingisugustel põhjustel pole tellinud „Kaitse Kodu!“, teevad seda nüüd — arvestades, et muidu võivad jälle jääda ilma sisukast ja nägusast teosest, nagu see paljudega juhtus „K. K!“ vabaduspäeva numbri puhul, mida praegu kõikjalt otsitakse osta otse tikutulega, kuid asjatult, sest nad kõik on läbi müüdud.

„Kaitse Kodu!“ toimetus.

Möödunud 1927. a. oli rahvaarvu kahanemine veelgi suurem, nimelt 1249, mis tingitud sellest, et rahva loomulik juurekasv sel aastal osutus äärmiselt väikeseks — 502 hinge, kuigi väljarändajate ülekaal samal aastal oli märksa vähenenud võrreldes eelmisega (1751:2857).

Nagu arvud näitavad, ei kasva meie rahvas, vaid kahaneb. Sündivus väheneb meil järjekindlalt aast-aastalt; sealjuures püsib aga surevus palju kõrgemal kui see madala sündivuse juures tohiks olla õigustatud, esinedes viimastel aastatel pealegi suurenemise tendentsiga, — ning lõpptulemuseks on väga madal rahva loomulik juurekasv, mis ei suuda katta suurt väljarändajate ülekaalu.

Kuid vähe sellest, et meie arvuliselt väheneme, meie kõõduneme veel seesmiseltki. Tuberkuloos, suguhaigused ja alkoholism teevad laialdast laastamistööd rahva seas, mille järelduseks on asjaolu, et meie elujõud nõrgeneb ja elamistahegi sageli kipub kaduma. Tarvitseb vaid tuletada meele, et meil sünnib ilmale iga aastal suur hulk lapsi kas elujõuetutena, vigastena või surnult; tarvitseb vaid tuletada meele, et enesetapmine meil ähvardab kujuneda juba taudisarnaseks.

Kõik need kurvad nähtused meie rahva seas, missugused põhjustatud peaaesjalikult meie tervise vaenlastest, teevad tõsist muret igapähele, kellele meie riigi ja rahva heakäik kallid. Seepärast püütakse ka nende nähtuste vastu võidelda ja neid kaotada. Kuid see võitlus on raske ja nõuab suurt jõupingutust, mis eeldab laialdaste hulkade arusaamist ja osavõttu. Ainult siis, kui igaüks meist oskab ära tunda oma tervise vaenlasi ja leida kaitset nende vastu, ainult siis on võitlus tagajärjerikas ja meie võime nad eemale peletada oma kodust ja oma perekonnast.

Meie kaitseleidu naisorganisatsioonid on seadnud endale ülesandeks töötada ka sanitar- või tervishoiualal ja praegu tuleb meil lahendada küsimus, missugune peab olema tuleviku tegevuskava sel tööväljal.

Arvan, et ei ole kõrgemat eesmärki ja tänuväärsemat tööd kui rakendada end võitlusse meie tervist ähvardavate vaenlaste vastu ning aidata kaasa üldisele rahva tervishoiu tööle.

Hoolekanne rahva tervishoiu eest on küll riigi ja omavalitsuse ülesandeid, kuid ilma kodanikkude abita on nii riigil kui omavalitsustel raske olukorda tunduvalt parandada. Meie tervishoiu olusid aga on hädasti tarvis parandada ja seda kõige kiiremas korras, kui tahame tulevikus jääda püsima vaba, iseseisva rahvana.

Seades endale ülesandeks töötada üldise rahva terviskaitse suunas peab naiskodukaitse töö tervishoiu alal olema eriti intensiivne: ta ei tohi piirduda ainuüksi ettevalmistamisega sõjaaegseks olukorraks, vaid seda peab tegema veel suuremal määral rahuajal, kus tarvidus selleks alati olemas.

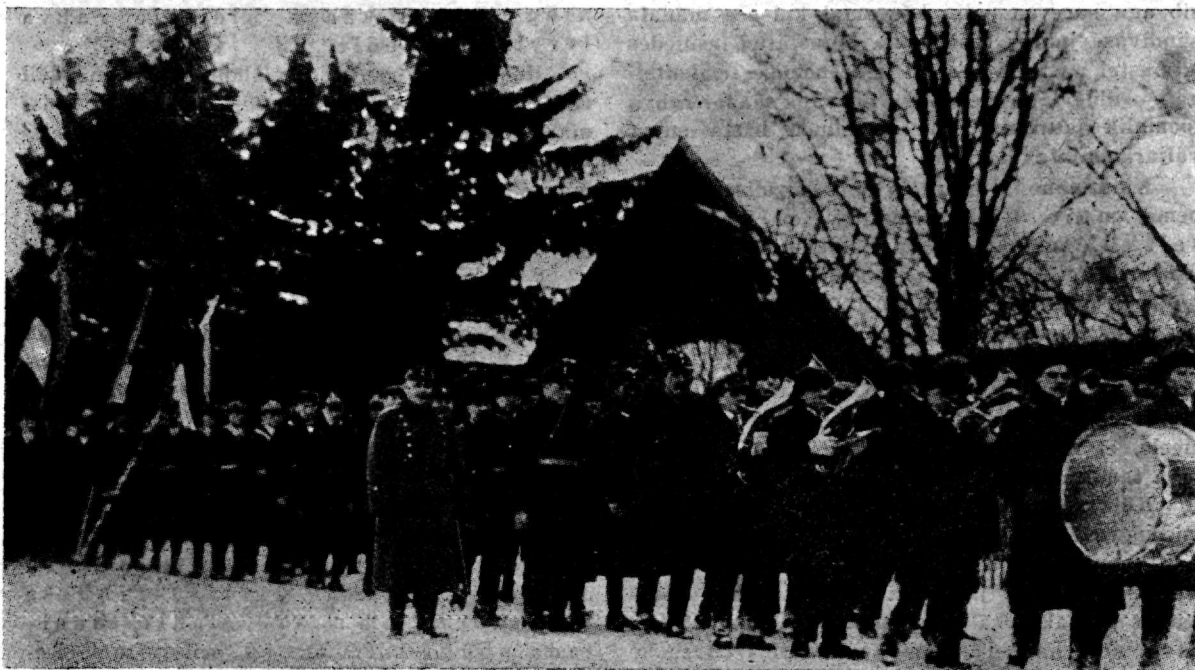
Meie — naised — aga võime siin palju korra saata, kui tahame olukorda tõsiselt hinnata. Kõigepealt peame meie teadma, et meie — naiste — suureks vastutusrikkaks ülesandeks on mitte ainult sünnitada poegi ja tütreid, kellest meie loodame tulevikus isamaa kaitsjaid ja tema heakäigu eest hoolitsejaid, vaid neid ka suureks kasvatada, et nad seda tegelikult teha suudaksid. Kasvatada oma lapsi tublideks kodanikkudeks võime ainult siis, kui oskame hoida nende tervist, nii füüsilist kui

vaimlist, ja neid kaitsta enneagse surma eest, mida taudid ja haigused meie hulka külvavad. Ka sõjaaegseks olukorraks on tähtis omada mitte ainult haavade sidumise ja ravimise oskusi, vaid tunda veel mitmesuguste haiguste vastu võitlemise abinõusid ja võimalusi. Seda tõendavad ka andmed vabadussõjast, kus meie kaotasime langenutena 48,5 prots., haavadesse surnutena 11,2 prots. ja haigustesse surnutena 40,3 prots., seega haiguste läbi peaaegu sama palju kui lahingutes surnutena. Järelikult on väga tähtis mõista kaitsta end ja oma ligimest haiguste eest.

Kui palju on meil aga neid harilikkude kodanikkude seas, kes seda tõesti oskavad? Kui palju on meil neid emasid, kes tunnevad laste tervishoiu nõudeid ja mõistavad ise oma kodu elada tervishoidlikult? Kahjuks ei ole neil palju, mida tõendab suur haigestumine külgehakavatesse haigustesse ja kõrge rinnalaste ning väikeste laste surevus. Kui palju on meil nüüsguseidki, kes tunnevad huvi tervishoiu küsimuste vastu ja oskavad tervishoiu tähtsust õigesti hinnata? Ka neid on, kahjuks, vähe, millest andis tunnistust möödunud kevadel ärapeetud tervishoiunädal. Tallinnas jäi, näiteks, rida tervishoiu kõnesid pidamata — kuulajate puudumisel. Peale selle oli paljudel peetud kõnedel kuulajaid alla 10 inimese, siin hulgas ka

loengutel emade ja laste tervishoiust. Ei tahaks uskuda, et põhjuseks oli asjaolu, et Tallinna kodanikud, eriti veel laste emad, tervishoiu küsimustes on juba küllalt teadlikud ja mingisuguseid näpunäiteid ses suhtes enam ei vaja. Kuna sealjuures loenguil juuste tervishoiust ja kosmeetikast leidus suurel arvul kuulajaid, nõnda et ruumid vaevalt suutsid neid mahutada, — tuleb, kahjuks, konstateerida, et paljude naiste huvide keskkohaks tervishoiu küsimustes ei ole siiski tervishoid.

On ülim aeg meil — naistel — nende küsimuste üle tõsiselt järele mõelda ja olukorrale tõsiselt suhtuda selleks, et eneses, oma ümbruskonnas äratada õiget arusaamist tervishoiu tähtsusest ja tervishoiu nõuetest. Eriti maal avaneb naiskodukaitsele selles suhtes laialdane töövälj. Maal ustakse praegugi veel liig vähe külgehakavate haiguste (leetrid, sarlakid, difteeria, läkaköha jne.) nakkavust. Haigeid käiakse vaatamas ilma ühegi ettevaatusega ja nõnda kantakse haigused talust tallu ja perest perre, kus eraldamise võimaluste puudumisel sageli kõik lapsed üksteise järele haigeks jäävad. Möödunud aastal lahtipuhkenud sarlakitaudi ajal sai tihtipeale teatavaks juhtumusi, kus vanemad olid toonud oma lastele haiguse naabrite juurest ning kaotasid kas sarlakite või difteeria läbi üksikutel juhtudel viimseni oma lapsed. Lasterik-

Rongikäik E. V. 10-dal aastapäeval Hageris.

E. V. 10-da aastapäeva pühitsemine möödus Hageris ennenägemata suure osavõtuga ja algas juba kell 8 hommikul ning lõppes haridusseltsi poolt korraldatud peoga, päevakohaste ettekannetega. Pildil Hageri kompanii ja kohalikud seltskondlikud organisatsioonid end korraldamas rongikäiguks surnuaiale langenute kalmistule.

kad perekonnad, kus 3—4 last sarlakitele ohvriks langes, ei olnud haruldased nähtused. Kuid peaaegu kõik sarnased kurvad sündmused oleks võimalik olnud ära hoida, kui emad ainult rohkem oleksid olnud teadlikud.

Edasi, õnnetutel juhtumistel, kus ainult kiire asjatundliku abiga veel võimalik on inimese elu päästa, oleme meie harilikult ka äärmiselt abitumad ja oskamatud. Abiandmine õnnetutel juhtumistel piirdub meil enamasti arsti järele saatmisega, millest juhtumistel, kui arst kaugel ja kergesti kättesaadav pole, inimese elu päästmiseks enam miskit abi ei ole. Ja nõnda juhtub sageli tegelikus elus, et uppunud, kes küll mõne minuti järele veest välja tõmmatud ja keda kunstliku hingamisega kergesti oleks võinud ellu äratada, arsti kohale jõudmisel juba täiesti surnud on. Eriti kurvad on need juhtumised, kus emad ei oska oma lastele õnnetutel juhtumistel abi anda ja laste elu päästa, mis mõnikord on koguni kergesti päästetav. Oskamatust ja teadmatust esimese abi andmisele võime leida nii linnas kui maal, linnas on ainult see paremus, et arst on kättesaadavam kui maal, mille tõttu seal inimese elu on vähem hädaohus. Maal aga surevad inimesed arstiabi puudusel tihti peale väikese haavakese või kriimustuse tõttu saadud verekihtitusse, kuna ei osata haava siduda ja puhastada hoida. Andmed surevuse üle näitavad, et õnnetute juhtumiste läbi hukkab iga aastaga ikka rohkem ja rohkem, samuti sureb palju naisi sünnitamise järel saadud verekihtitusse, mis tingitud sellest, et oskamatud külaeid annavad oskamatult abi. Valus on tuletada meele sarnaseid juhtumisi, kus noor, õitsev inimene, eriti veel laste ema, hukkab mõne haiguse või õnnetu juhtumise läbi, kuna teda asjatundliku abiga oleks olnud võimalik päästa.

Kõike seda kurba olukorda aga võib parandada ja ajajooksul täiesti kaotada, kui meie kodukaitse naisorganisatsioonid, missuguste võrk ülemaaliselt ikka tiheneb ja tiheneb, endale ülesandeks seavad tõsiselt kaasa aidata rahva tervishoiu tööle meie üldise tervishoiu olukorra parandamise suunas.

Kõige tähtsamaks osutub siin õige arusaamise levitamine tervishoiu tähtsusest ja tervishoiu nõuetest kõikides kodanikkudes nii linnas kui maal; siis edasi tervishoiu teadmiste populariseerimine vastavalt igapäevase elu ja erakorraliste

aegade tarvidustele ning viimaks tarvilikkude abiandmise vahendite muretsemine ja abiandja personali ettevalmistamine.

Selleks tuleks iga naiskodukaitse üksuse juures ellu kutsuda sanitaar- ehk tervishoiuosakond. Tervishoiuosakonna ülesandeks oleks esimeses järjekorras korraldada tervishoiu kursusi ja varustada naiskodukaitse liikmeid tarvilikkude teadmistega külgehakkavate haiguste vastu võitlemise, esimese abi andmise ja koduse tervishoiu alalt. Edasi oleks tervishoiuosakonna ülesandeks hoolitseda tervishoiupersonali ettevalmistamise eest sõjaaegses olukorras, et oleks, keda vajaduse korral õdedena ja haigeravitsejatena liinile saata. Kodukaitse tervishoiuosakonnas peaks leiduma ka tarvilikke arstirohtusid, sidematerjali ja muid esimese abi andmise vahendeid. Osakonna juhatajaks peaks olema vastava ettevalmistusega naisarst, kes võiks täita peale oma otsekoheste kohustuste oma asukohas rahu ajal veel emade ja laste ning kooli tervishoiuarsti kohuseid. Arstile peaks abiks olema alaline õde tervishoiuõde ettevalmistusega, kes võiks samuti täita rahuajal visiteerija õe kohuseid emade ja laste ning koolitervishoiu alal. Üldiselt kujutaks kodukaitse tervishoiu osakond enesest alalist arstiabipunkti ja tervishoiu nõuandekohta, mida võiksid kasutada kõik lähema ümbruskonna elanikud. Neist kodukaitse liikmetest, kellel eriline huvi on tervishoiu töö vastu ja kes tervishoiu kursused hästi lõpetanud, võiks moodustada veel n. n. sanitaar-lendsalgad, keda võiks tarbekorral välja kutsuda koha peale abiandmiseks ja taudide puhul ära kasutada desinfektsiooni otstarbel ja haigete transporteerimiseks.

See oleks üldjoontes naiskodukaitse tegevuskava tervishoiu alal. Piirdusin ainult põhimõtete ja tähtsamate asjaolude selgitamisega, kuna kõik üksikasjad edaspidi lahendatakse selle kava teostamisel. Usun, et hea tahtmise juures ei peaks raske olema seda teostada.

Head tahtmist aga peab meil jätkuma, kui meie, naised, tahame olla tõsised kodukaitsjad, kelle ideaaliks on kaunis kodu vabas Eestis ja terve ning elujõuline noorsugu, kellele rahuliku südamega võime usaldada oma tuleviku.

Ja seda tahame ju meie kõik!

Dr. E. Lasberg.

Tapa naiskodukaitse.

Peale 1. dets. 1924. a. sündmusi, kui astusid kaitseliidu ridadesse rahva tublimad pojad, ei jäänud ka Tapa naised ainult pealtvaatajaiks, sest nemad olid juba sõja ajal kaasa aidanud töötades „Ühistöö“ toitluspunktis mitte üksi Tapal, vaid hiljem Aegviidus ja Raasikul, kuhu tuli ühes sõjaliiniga liikuda. Ei ole ka mõeldav ega püsiv kodu, mis tugeks ainult ühele seltskonna poolele. Sellepärast kodukaitsemisel, kuigi mitte relvastatult, püsib mehe kõrval naine, isa kõrval tütar, venna kõrval õde ja paneb käe külge, kus selleks näeb vajadust; rühhib ühise sihi poole, et emake Eesti kujuneks tegevusrikkaks, säravaks ja õnnelikuks kodumaaks.

Alul asutati Tapa kaitseliidu juure toetajate rühm, 18. okt. 1925. a. juba kodukaitse ja uute juhtnõõride alusel asuti tööle novembrikuul 1927. Asutajaid liikmeid oli 40, praegu liikmeid üle 60-ne. Esinaiseks algusest peale prl. S. Kass, praeguses juhatuses: laekahoidja pr. L. Vaher, sekretär prl. H. Taalfeldt, esinaise abi pr. M. Reitkam, sekretäri abi pr. H. Gabriel.

Kaitseliitu on toetatud kõigis ettevõtteis, peaausjalikult olles abiks Tapa malevkonnale sissetulekute soetamisel. Ennastalgavalt on liikmed töötanud toitlusalal, on kaasas käidud manöövritel Amblas 1926. a. sügisel ja Lehtses 1927. a. sügisel. Kaitseliidu lendkooli ajal (novembris 1927. a.) tuli osavõtjatele kolm kord päevas nelja päeva jooksul toitu valmistada. Suurimaks ja huvitavamaks ülesandeks oli 19. veebr. 1928. a. tüleriikliste suusaspordi harrastajate vastuvõtu korraldus. Juba mitu päeva nähti naiskodukaitse liikmeid linnas nobedalt ringi liikumas, küll kogudes toidunõusid, küll tehes eeltöid ettekaneteks ja toidu valmistamiseks. 19. veebr. hommikul valmistati 130 inimesele võileibu ja viidi kell ¼3 Tapa mõisa, kus suusatajad 25 km. jooksult tagasi jõudes eest leidsid kuuma tee võileibadega. Öhtul oli Tapa linnas ühine teelaud 400 inimesele, millest peale võistlejate osa võttis sõjaminister, kaitseliidu ülem, Tapa linnaapea, organisatsioonide juhid ja mitmed külalised. Lõbusalt aeti kirjus reas juttu, joodi teed, kuulati naiskooi laulu ja solosid, viiuli ja klaveri palasid, vaadati rahvatantsu. Peamiselt olid kõik ettekanjed naiskodukaitse liikmeilt.

Tapa koduk. jaoskond on ka ühendust pidanud teiste malevkonna piires asuvate jaoskondadega, selleks isegi paar juhataste koosolekut kokku kutsunud Tapale ja ühe Lehtsesse. On kaasa aidanud teiste jaoskondade asutamiseks. Juba esimesel tegevuse aastal peeti rida loenguid tervishoidliste küsimuste kohta ja ka kodumaa ajaloost.

Töö hõlbustamiseks ja otstarbekohasemaks täbiviimiseks on 1928. a. algul liikmed eriülesannete järele jaotatud osakondesse, mida juhivad üksikud juhataste liikmed ja palutud juhid, nii tekkisid:

1. Sanitaar-osak. — juhatajaks naisarst pr. Kibbermann.

2. Toitluosak. — juhatajaks pr. L. Vaher. On kavatsusel loengute korraldamine toidunormide, päeva jaotuse, sooja toidu muretsemise kohta laagritel, manöövritel jne. Loengute korraldamisel kaasabi on lubanud soomusrongide rügemendi ülem.

3. Varustus-majandusosak. — juhataja käsitöö õpetaja pr. Reitkam. Malevlastele valmistati vabariigi aastapäevaks uued käesidemed, praegu tööõhtud maleva, malevkonna ja kompanii loteriideks. Valmis on rida töid oma loteriiks, milliste väljaloomine 1. mail.

4. Propaganda osak. — juhatajaks prl. S. Kass. Varustatakse tööõhtuid referaatidega, ettekannetega, kavatsusel korraldada Tapal propaganda päeva, kõneõhtuid jne.

Tööd oleks naiskodukaitse Tapal paljugi teha ja igaüks astudes selle pere liikmeks, katsub jõukohaselt kaasa aidata oma kodu, oma riigi, oma rahva parimate päiksepaistelisemate päevade saabumiseks.

Tapa malevkonna kodukaitse liikmed on töötanud käsikäes kompanii ja malevkonna juhatastega alates 1925. aastast.

Naisjaoskonnad asutati:

1. Tapal 18. okt. 1925. a.
2. Lehtses 29. nov. 1925.
3. Amblas 10. jaan. 1926.
4. Nõmkülas 7. märtsil 1926.
5. Aegviidus novembri k. 1927.
6. Albus 22. jaan. 1928.
7. Jänedal 1927. a.
8. Tamsalus 12. veebr. 1928.

Nii on iga kompanii juures jaoskond ja Tamsalus isegi kaitseliidu rühma juures. Osa on võetud malevkonna manöövritel 1926. ja 1927. a. toiduvalmistamisest, samuti Aegviidu laagris 1927. a. suvel. Kõigiti on kaitseliitlastele abiks oldud sissetulekute hankimisel, on tööd tehtud loteriideks, korraldatud pidudel einelaudu, hoolitsetud eeskavade ja piduõhtute sisukuse eest.

Paljudes jaoskondades on kavatsusel sanitaarloengute korraldamine.

Igal pool on tunnustatud, et naiskodukaitse jate pere kaastöö vajalik ja teha võidakse paljugi kasulikku tööd, ainult täienegu read hoogsaate, ennastalgava töötahtega liikmeist.

Ernst Petersoni 60 aastat.

ERNST PETERSON.

29. aprillil saab 60-aastaseks tuntud kirjanik ja kasvataja Ernst Peterson, kelle sünnipäeva kaasa pühitseda on rohked põhjused kaitseliidu perel. On ju sünnipäevalaps neid meie nii väheseid kirjanikke, kes kogu jõu ja innuga kaasa tõmbavad sellel teel, mille vabatahtlikult ja oma sisema äratundmise järele valinud meie, kaitseliitlased. Ernst Peterson on pealinna malevasse kuulunud selle alguspäevadest peale, õhutanud teisi ja olnud ise eeskujuks kohusetäitmisel ja hoolsuses. Samal ajal kui teised sama vanad kodanikud peaaegu eranditult on pidanud paremaks ja mugavamaks ning hoolitsemaks jääda eemale kaitseliidu tähtsast tegelikust ja propaandatööst, pole Ernst Peterson püüdnudki maha suruda iga eestlase südamesse immitsevat tungi tegeliku koduarmastusliku töö järele, vaid alati ja igalpool kaitseliidutöös tegutsenud esimestes ridades, andes seega head eeskju kõigile teistele.

Ernst Peterson on sündinud 29. aprillil a. 1868. Väandras kooliõpetaja perekonnas, kus põlvede kestes valitsenud põlised rahvuslikud ja kultuurilised traditsioonid. Nende traditsioonide kohaselt sai ka Ernstist kooliõpetaja, ühtlasi aga ka Ees-

ti kirjanduses uut ajajärku loov kirjanik. Ei hakka siin pikemalt refereerima Ernst Petersoni elulugu — seda tehakse ta praeguse sünnipäeva puhul mitmes lehes ja ajakirjas nii-kui-nii. Kuid ta kirjanduslikust ja kasvataja tegevusest — sellest ei või mööduda vaid lühikese märkusega. Liig tähtis on see selleks.

Ernst Petersoni kirjatööde kogu ei sünnitaks koostatuna piiblit; ta pole pannud rõhku kvantiteedi peale. Kuid ometi loovad ta tööd uue ajajärgu meie kirjanduses, nagu juba öeldud. Millest see?

Peterson vaatleb elu lahtiste silmade ja kirjeldab teda siis niisugusena, nagu ta teda näinud. Ta ei sule silmi ka elu sellastele nähtustele, mida me ehk vahest tahaksime maha salata. Ta sulg on kui arsti löikenuga, liikumas meie rahva organismi valusates kohtades. Aga löikenuga pole loodud ju valutegemiseks ega ainult löikamiseks löikamise pärast. Ta on parandaja, parandaja seega, et kaotab kogu organismile valusünnitavad palavid, paised. „Paised“ oligi ka pealkirjaks Ernst Petersoni esimesele tähtsamale kirjatöödekogule, millega raius enesele salgamatu koha kirjandusloos, mida veel kindlustas hiljem teiste teostega ja igaveseks.

Peterson ei või sallida „Mudilat“, seda tuimade, poolharitud, väiklaste inimeste „Mudilat“, kus ei saa juttugi olla energilisest tegevusest, innust, teohimust, anduvast, omakasupüüdmatus tööst, mis ometi inimväärtuse määrarjad. Oma „Rahvalgustajas“ tõi Peterson esimest kord kõne alla need pahed, nagu ka tema teeneks on sotsiaalnähtuste esimest korda kirjeldada julgimine. Esimest kord ses mõttes, et ta on esimene, kes ei pigistanud silmi kinni tõe ees, et meilgi on oma klassid, kes sagedasti asuvad vaenujalal vaid seepärast, et nad ei suuda jõuda kõrgemale oma vaimlisest „Mudilast“. Seesuguste nähtuste vastu on Peterson oma teostes väga kuri ja seega selgub ka, miks Petersonile nii mõnigi teeb etteheiteid ta suure otsekoheuse ja naturalistliku tõearmastuse pärast. „Haige koht ei salli puudutamist. Kui teda puudutatakse, tekib tüli“, — need on kirjaniku enese sõnad, öeldud kasvatajana õpilasele — nende ridade kirjutajale.

Seda rohkem hindavad Petersoni aga need, kes peavad lugu tegutsemisest, ei

Kolm hoolsat kaitseliitlast-klas'silaskurit.

Ka Ernst Petersoni mõlemad pojad on agarad kaitseliitlased. Kõik kolm on sooritanud heade tagajärgedega klassikatsed. Nii on Ernst Peterson ise 2. kl. esilaskur, vanem Karl (paremal), kes ühtlasi Lõuna mlvk. III komp. pealik, esilaskur, kuna noorem poeg Paul (vasakul) on nagu isagi 2. kl. esilaskur.

või kannatada väiklusetuimust, peavad hingamist paremaks hingitsemisest. Neile on Peterson „nende“ kirjanikuks, kelle vaated on ka nende omad. Olgugi, et on vast muutunud ajad ja kombed ja on kadumas „Mudilapaised“ Eesti keha küljest. Et nad kaovad, ses on suured teened Petersonil ja ta teostel — au temale.

Kasvatajana koolides on Peterson samuti teinud hiiglatöö, istutades koduarmastust, töötahet ja -indu, rahvusuhkust ja meheväärtusest lugupidamist kümnete tuhandete noorte rindu. Kord erajutajamisel ütles lugupeetud juubilar, et „kui korjaks kokku kõik need mehed ja poisid, kes minu kasvatada on olnud — saaks ikka armee küll“ ... Sest oma 40-aastaselt koolitegevusel on juubilar ikka jõudnud küll tuhandeid õpetada. Ja kõik need õpilased on temalt saanud seda puhtpetersonlikku vaimutüsedust, hõõguvat töötahet ja rahvaarmastust, äratust tegudeks ja mõteteks — omadused, mida meie

praegu just kõige rohkem vajame.

Ernst Petersoni tunnid — need on igale ta õpilasele olnud mitte ainult kuivade teadusetõdede omandamiseks, vaid elutõdede ja aadete saamiseks lugupeetud ja armastatud õpetajalt.

„Kui kord tulete mu matusele, siis vaadake, et mu ristile asetataks Nietzsche sõnad: „Jää maale truuks!“ — nii kõneles Peterson-õpetaja mõne aasta eest nende ridade kirjutajale ja tervele kooliklassile. „Mitte minu pärast, mulle ei aita nad enam midagi, aga äkki mõni möödamine ja loeb...“

Võltsimatut truudust maale ja rahvale nõudis Peterson alati õpilastelt, nagu nõuab seda ka kirjatöodes kõigilt.

*

Ernst Peterson on ka tegelikult näidanud, et ta peab tegusid sõnadest paremaks: kaitseliidu algusest peale on ta pealinna maleva tegevamaid malevlasi, ühtlasi maleva juhatause liige. Peale selle on

ta endale võtnud ka maleva propaganda-pealiku kohustused ja neid täitnud suurema hoole ja eduga. Tegelikult, igapäevasegi kaitseliidu õppetöö alal on ta noorusliku innu ja kohusetundega olnud alati eeskujuks. Puudumine õppustelt või harjutustelt — see oleks Petersoni kohta ime.

Kaitseliidu pere ühendab oma otsekohesemad õnnesoovid kõikide nende omadega, mis sünnipäevalapse teisedki austajad talle kogu kodumaalt kokku saadavad. Ikka nii raugematult nooruslikuna püsida, ikka nii kanda tuld eneses ja teistele — see on vabamehe ideaal. *E. J.*

Liitriigi kaitseliidu ülemate vahetus.

Kol. BOLSTEINS.

ootaval seisukohal, kuna puudus kohane, kõikide usaldust vääriv kandi aat. Viimaks jäadi peatuma kolonel Bolsteinsi juure. Kuigi oli tõsiselt kahetseda, et tähtis aizsargside organisatsioon peab lahkuma oma lugupeetud juhust, kes oli suutnud Läti kaitseliidu arendada tugevaks ja kompaktselt organisatsiooniks, tuli sellega leppida, kuna oli vaja ta suurt organiseerimisostkust ja töövõimet teisele alale.

Kolonel Bolsteins pole isiklikult tundmata Eestigi kaitseliidule, kellel on olnud võimalus teda võtta vastu ja tervitada ta külaskäikudel. Tema agaral eestvõttel on loodud tihe side liitriikide vabatahtlikkude kodukaitsjate — kaitseliitide — vahe mis muidugi ei tohi katkeda ka nüüd. Eesti kaitseliit saadab oma sõbrale ta uuele vastutusrikkale kohale asumisel oma paremad õnnesoovid. Samuti meie õdeorganisatsioon — aizsargside — uuele juhile, tööks ühiste sihtide saavutamiseks.

Läti siseministri käsukirjaga määrati senine aizsargside ülem kolonel Bolsteins Läti piirivalve ülemaks. Uueks aizsargside ülemaks määrati senine Kurseme (Kuramaa) diviisi staabiülem kol. A. Tonne.

Mäletavasti tulid läinud aastal Läti Nõukogude piiril ilmsiks niisugused skandaalsed lood, mis tegid hädavajalikuks kogu piirivalve ümberkorraldamise. Nii tehti prokuratuuri poolt juurdlusel kindlaks, et Moskva kurikuulus GPU oli suutnud oma palgalisteks avatleda suure hulga Läti piirivalvuritest, kes siis olid Moskvalle sõnakuulelikkudeks käsilasteks ja toimetasiid salakuulamist Nõukogude Venemaa kasuks. Mäletavasti oli see paljastus ka üheks põhjuseks, mis kukutas moskvasõbraliku Skujeneeks-Cielensi valitsuse.

Organiseeriti ümber terve piirivalve korraldus ja täiendati teda usaldust väärivate isikutega. Juhi küsimuses oldi kaua

Kol. A. TONNE.

Suvised suured pidupäevad

Käesolev aasta on Eestile suurte pidustuste aastaks. Alles värsketena püüvad mälestused E. V. 10. aastapäeva hästi õnnestunud suurtest ja massilistest pidustustest ja juba tuleb tõsiselt hakata mõtlema laulupeost osavõtmisele. Enne seda on aga veel kaitseliidupäev juuni keskel Pärnus ja paar päeva varem algavad Ungaris Budapestis suured Soome-Ugri pidustused, kuhu ka Eestist sõidavad sajad osavõtjad.

Peaaegu igal Eesti riiklikul asutusel tulevad sügisel 10-aastase kestvuse pühitsemised, kuna suurem osa neist ala-

massides ja üksikutes. Need on suured ja tähtsad sihid ja iga kaitseliitlase kohus on kõigiti kaasa aidata, et need pidustused kujuneksid tõesti pühalikkudeks rahva eneseleidmise hetketeks.

Kaitseliidupäeva üksikasjalise kava leiavad lugejad meie tänase numbri kaassas. Seepärast pole vististi mõtet ta juures pikemalt siin ja praegu peatuda, kuigi see püha on just meie, kaitseliitlaste, oma. Järgmistes numbrites teeme sedamuidugi, kuna vahepeal selgub tingimata uusi üksikasju ja tuleb asuda pidustuste eeltööde energilisele teostamisele malevates. Olgu

Haapsalu komp. malevlased peale esimeste klassikalsete lõpetamist, keskel (*) maleva pealik kpt. Väeden, vasakul major Tõnso ja major Baumann.

nud oma olemasolu 1918. a. sügisel pärast sakslaste lahkumist.

See pidustuste rohkus paneb meilegi, kaitseliitlastele, suured kohustused, kuna ju rõhuv osa meist kuulub seltskonna tegevamate isikute hulka. Meil tuleb kaasa tömmata ja rakendada mitte ainult kaitseliidupäeva heaks kordaminekuks, vaid kõigiti ka igasuguste teiste rahvuslike ja riiklike pidupäevadegi puhul. See on meie kohustus ja sellest ei või me loobuda.

Pidustusi ei peeta ainult pidustuste eneste pärast. Nende sihiks on rohkem hoo ja vaimustuse ammutamine edaspidiseks tööks. Samuti tutvunemine vastastiku ja üksteisega, sidemete sõlmimine väljaspool ametlikkuse piire, lootuse ja töö rõõmu äratamine. Kõige rohkem aga siiski koduarmastuse ja rahvusliku vaimustuse sütitamine, isamaaliku tunde äratamine

siin siiski öeldud vast ainult nii palju, et tänavune meie püha kujuneb tingimata suurejoonelisemaks ja massilisemaks kõigist senistest. Seda lasevad ennustada kõik senised eeldused. Ja ka seda mainime siin, et „Kaitse Kodu!“ ilmub sel puhul jälle niisuguse suurena ja sisurohkena, nagu meil oli juhus seda teha Vabariigi 10. aastapäeva puhuks.

Soome-Ugri vennasrahvaste pidustused meie Donauäärse hõimu pealinnas kujunevad tänavu nähtavasti eriti suurejoonelisteks. Eestist ja Soomest sõidab seks puhuks Budapesti tuhandeid külalisi — kõvendama hõimutundeid ja -suhteid. Just käesoleva sajandi esimene veerand on olnud Soome-Ugri tõule vabanemise ja ühtlasi raskete katsumiste ning võitluste ajaks. Seepärast pole siis ka ime, et just nüüd Väinola lapsed tahavad üksteist lei-

da vennalikus ühtehoidmises kultuuri ja nimelt oma kultuuri vastastikkuses läbikäimises ning tutvustamises. Liig kaua oleme teise järgu rahvastena mänginud ainult „Euroopa südametunnistuse“ osa. On aeg end tunda vääriolistena rahvaste suures kooris ja panna end maksma maailmas kõikide poolt hinnatuna. Selleks peab kaasa aitama Budapestis vendadekohtamine — sõbralikus ja veresugulases ümbruses.

Mõned päevad enne seda jõuavad meile külalised teiselt poolt Soome lahte — Helsingi suojeluskuntalaiset — laskeosavuse mõõtmiseks meie pealinna maleva osavamatega. Prohveti amet on tänamatu-

tulevad terved rongitäied ja laulukoorid.

Isamaale külla tulevad ka välisest l a s e d; Ameerikast, Venemaalt, Kanadast, Austraaliast, Soomest, Lätist ja Brasiiliast jõuab siis kodumaad külastama tuhandeid eestlasi, kelle hulgas paljud pole oma vana kodumaad silmaga näinudki üldse, veel vähem iseseisvuse ajal. Peetakse Tallinnas ära väliseestlaste kongress, kus ühises koduröõmus püütakse leida teid, kuidas Eesti mees ka teisel pool maailma ääres võib veel ikka jääda eestlaseks ja panna oma annused rahvuse altarile. Seega on see konverents väga ja vägagi tähtis.

Laulupeo ajaks sõidavad oma Eesti

Lääne maleva pealikute lendkool Lihulas. Laskmine 25 mtr. pealt püstolitest.

maid maailmas, aga julgeme siiski teha ennustuse, et kahe pealinna parimate kütide tänavune kohtamine kujuneb vististi tasavägiseks heitluseks ja „Salaman Malja“ võib ka kergesti jääda Tallinna „suvitama“, kuna läinud talvel on laskeasjandus just Soome eeskujudest saadud äratusel teinud otse määratuid edusamme.

Suuremaks ja massilisemaks teistest pidustustest kujuneb aga muidugi l a u l u p i d u ja temaga ühenduses seisvad teised külaliste vastuvõtud ning pidustused. Juba lauljaid üksi tuleb kokku üle 12.000, siia juure veel muusikakoorid ja teised tegelased. Väliskülalisi tuleb siis Tallinna kokku rohkem kui kunagi varem. Ainult Soomest tuleb neid terved laevatäied, tingimata tuhanded ja tuhanded, nende hulgas 2000 lauljat. Ka liitlane Läti ei taha külaliste arvuga Soomest maha jääda — ka sealt

ametivendadele külla ja nägema-kirjeldama maailma suurimat rahvuslikku muusikasündmust kümned välismaade ajakirjanikud, kes kõigest, mis nad siin näevad, teatavad miljonitele lugejatele kogu maailmas.

Võib kindlasti ennustada, et ka kõigist kodumaanurkadest seks puhuks Tallinna suurpidustusele sõitjate arv kasvab palju suuremaks, kui oli viimasel laulupeol, mis oma üle 100.000 kuulajatearvuga seadis üles sel alal maailmarekordi.

Kõik see enneolematult suur külaliste ja rahva kokkuvool paneb tegelastele ja kogu rahvale peale valjud nõudmised enesedistsipliini ja korralduse suhtes. Mõeldagu ainult, et nendest päevadest ja meist kirjutavad siis kõikide kultuurimaade ajalehed ja ajakirjad.

Kaiteliiduülem on juba malevatele

saatnud ringkirja laulupeo korraldustööst osavõtmise asjus. Aga siiski tohiks siin vist kord veel meelega tuletada, et meie kohus on kõigiti aidata kaasa selle suurima pidupäeva heaks kordaminekuks — nii nüüd, eeltööde ajal, kui ka pidustustel enestel.

Ja meie kõikide püüdmiseks olgu, et

kõik need loetletud pidustused kujuneksid tõelisteks patriotismi ja koduarmastuse puhanguteks, mis püsivad elu parimate ja ilusamate hetkete hulgas ja annavad veel kaua hinge seda vaimustust, mis vajaline meie raskest ja vastutusrikkas ülesheitamise töös.

E. V.

Tänavune Jüriöö.

Võimsaks isamaalsuse puhanguks kujunesid tänavused Jüriöö pidustused terves Eestis. Nii pealinnas kui provintsis korraldati suurejoonelised tõrvikkäigud ja mälestati sütitavates kõnedes vahvaid harjulasi, kes 585 aasta samal õhtul süttasid küngastele ja kinkudele tuleriidad — märgiks, et algab otsustav heitlus vabaduse eest vana iseseisvuse tagasisaavutamiseks, võõraste sundijate minemakihutamise.

Igalpool võttis sellest Eesti vabadusvõitlejate mälestamisest juhtivana osa kaitseliit. Eriti vimustavaks kujunes see

pealinnas ja Tartus, kus rongikäigust võeti osa otse massiliselt. Ja kui pärast rongikäiku ja sütitavaid kõnesid visati tühtluse märgiks kõik tõrvikud ühte ja nad seal praksudes ja suitsedes viimase üleslõkendusega valgustasid ümberseisjate vaimustatud nägusid, jäi igapäevale veendumus, et oleme tõesti juba vabamehed, sest me oskame austada oma vabadusvõitlejaid ja süttida ühises vaimustuses ja töötuses — olla valmis oma kodu kaitseks võitlema ja kui see tõesti nii peab olema — ka surema, samuti kui võitlesid ja surid vanad harjulased.

Pataljoniülemate kursused

algasid 12. aprillil. Kaitseliidu pealikud kursustel.

12. aprillil algasid Tondil pataljoniülemate kursused, kuhu on komandeeritud üldse 16 ohvitseri, nende hulgas 4 kaitseliidu malevapealikut: Tallinna maleva pealik kolonel-leitnant F. Pinka, Tartumaa maleva pealik kol.-ltn. Unt, Tartu maleva pealik major Sarsen ja Petseri maleva pealik major Asmus. Kursuste kestvuseks on ette nähtud üle nelja kuu: 12. aprillist kuni 19. augustini.

Kursuste avamine otsustati juba läinud aastal ja nende sihiiks seati pataljoniülemate ja kaitseliidu pealikute teadmiste, eriti sõjalise kasvatuselise praktilise oskuse, väljaõppe ja juhtimise oskuse süvendamine ja täiendamine, ühtlasi kursustele komandeeritud suurtükiväe ohvitseride tutvustamine jalaväe võimete, tegude ja juhtimise meetoditega.

Kursuste juhiks on Kindralstaabi I. osakonna ülem kolonel-leitnant R. Tomberg, tema abiks major H. Freiberg. Õppetöö jaguneb nelja perioodi:

1. periood. 12. aprillist kuni 10. juunini on sõjaväe ühendatud õppeasutuste juures, kus peajasjalikult läbi võetakse relvade tundmaõppimine, laskeasjandus, riviline ettevalmistus, sõ-

jalise kasvatuselise ja väljaõppe meetodika.;

2. periood kestab 10. juunist kuni 5. augustini Jägala ja Värskas laagrites, kus praktiliselt läbi võetakse väeosade taktiline kasutamine lahingtegevusel ja

3. periood 5. augustist kuni 19. augustini jälle sõjaväe ühendatud õppeasutuste juures, kus käsitatakse ohvitseride ja allohvitseride õppuste korraldamist väeosades. —

Kursustel õpetatakse seega praktilisel teel ainult seda, mis pataljoniülemal tarvis läheb praktilises elus väeosas ja lahingtegevusel.

Kursuste õppejõududeks on valitud meie paremad kaitseväe eriteadlased.

Kursuste ettevalmistustööde läbiviimisel on nähtud palju vaeva ja kursus oma sisseseade poolest on paremaid kaitseväes.

Kõik kursustele komandeeritud ohvitserid elavad ühiseluruumis Tondil, mis tagab tiheda kontakti kursustelaste vahel kursuste kestvusel ja kindlustab head koostööd nii rahuaja õppetöös kui ka sõjaajal lahingtegevusel.

Kursustelaste jaoks on sisse seatud ja uuesti remonteeritud avarad eluruumid, mis koosnevad kahest magamis- ja ühest töötoast. Viimane on

Pataljoniülemate kursuste avamine. Esiplaanil sõjaminister kindral N. Reek. Istuvad (par. vasakule): Kindr. J. Roska, kindr P. Lill, kol. A. Buxhoevden, kindr. J. Tõrvand, kol. O. Sternbeck, kol.-lt. J. Järver, kol.-lt. A. Jaakson, kindr G. Jonson, major E. Ahman, kol.-lt. J. Lutsar, kol.-lt. J. Siir, kol.-lt. R. Tomberg, kol. V. Trossi, kol. V. Riiberg, kontr.-admir. H. Salza, kol. V. Janitz, kol.-lt. G. Maser, major H. Freitberg. Ülesõite tektud auditoriumis.

ette nähtud ka võõraste vastuvõtmiseks. Peale selle on kursuslastel kasutada vannituba ja muud mugavused. Üldse on püütud kursustest osavõtjatele, kes kõik vanemad ohvitserid, luua võimalikult mõnusad elamistingimused, mis töö edukust aina võib tõsta. Eluruumid on isegi kaunistatud maalidega, mis lahkesti kasutada annud kujutavate kunstide sihtkapitali valitsus.

Õpetöö algas sõjaminister kindral Reegi sissejuhatava loenguga, mis kokkuvõetuna kõlas järgmiselt:

Paljudel kursustele komandeeritud ohvitseridel on suur vilumus sõdimisest maailma- ja vabadussõjast. Kuid sõjateoreetilised teadmised olid neil siiski võrdlemisi algelised. Kuna kõik Eesti ohvitserid on võrsunud Vene sõjaväest, oli kõigil ühtlane sõdimisdoktriin, mis kergendas suuresti koostööd. Pärast vabadussõja lõp-

pemist aga tuli ilmsiks ettevalmistuse nõrkus — kui tuli asuda sõjaväe õppe- ja kasvatusetööle. Enamjao meie ohvitseride sõjaväelist karjääri võis iseloomustada triangliga: „tundeng-lipnik-kudekool-kaevik.“

Ohvitseride teoreetiliste teadmiste täiendamise esimeseks sammuks olid diviiside juures ohvitseride kursused. 1920. võttis selle ülesande oma peale kaitseväge keskasutus. Nii tekkisid kuni 1927. a. kestnud „Alalisväe ohvitseride kursused.“ Neis püüti ohvitseridele anda vähemalt alamlipniku teoreetiline ettevalmistus. Seega kujunesid need kursused teooriaküllaseiks, ühtlasi aga ka praktikakehvadeks.

Pataljoniülemaid defineeris hra sõjaminister kaitseväge juhtimise ja väljaõppe kandvamate jõududena. Käesolev kursus tahab patülidest teha meistrid omal alal.

Üleskutse.

Esimene Eesti polgu ajalookomisjon kavatses lähemas tulevikus ilmuvasse polgu ajaloosse mahutada võimalikult rohkel arvul polgus teeninud sõjaväelaste näopilt. Komisjon palub selleks kõiki polgus teeninud sõjaväelasi saata hiljemall 20 maiks oma pildid ajalookomisjoni nimele Ohvitseride Keskkogusse, Tallinn, Raekoja plats 14. Piltidele palutakse tähendada: nimi, allüksus ja polgus² teenimise aeg. Pildid saadetakse rikkumatult tagasi.

Samuti palutakse saata polgu elusse puutuvaid pilte ja muud materjali (dokumendid, isiklikud mälestused jne.)

I Eesti polgu ajalookomisjon.

Katsete kava kahekuiise soodustuse saamiseks kaitseväeteenistusse astumisel.

Kokku seatud vabariigi valitsuse poolt 11. I. 28. a kinnitatud „Määrused soodustuste kohta“ põhjal. (Lõpp.)

6. Üldteadmised.

- Kaitseväge teenistuse kestvus ja üldine käik. Sõduri õigused ja kohused.
- Kaitseväge organisatsiooni üldmõiste (sõjaministeerium, väeliigid, diviis j. n. e.).
- Kaitseväge vorm (maa-, mere- ja lennuväes väeliikide ja auastmete tunnused).
- Sõduri varustus (raha, riie, toit).

7. Kehaline kasvatus.

Katsealune peab olema kehaliselt niivõrra ette valmistatud, et tema kehalised võimed vastaksid järgnevas tabelis toodud normidele.

Nr. Nr.		Hea	Rahuldav
1	100 mtr. jooks . . .	14,0 sek.	14,1—15,0 sek.
2	1000 mtr. jooks . . .	3 m. 20 s.	4 m.
3	Kaugushüpe hooga .	4,50 mtr.	4,49—3,50 mtr.
4	Kõrgushüpe hooga .	1,30 mtr.	1,29—1,10 mtr.
5	Kuulitõuge		7,99—6,50 mtr.
	a) nõrg. käega . . .	8,00 mtr	
	b) tugev. käega . . .	9,00 mtr	8,99—7,50 mtr.
6	K-granaadi (Mills) kaugusviske . . .	40,00 mtr.	39,90—30,00 m.
7	40 kgl liivakoti kandmine 100 meetri peale	20,0 sek.	20,1—24,0 sek.
8	Ülesripeldamine köit mööda	3,00 mtr.	2,50—2,00 mtr.
9	Rippes käte kõverdamine ja sirutamise	8 korda	7—4 korda
10	Ringpealetõmme kangile	Normi täitmiseks on nõuetav üks ringpealet.	

Märkused: Köit mööda ülesripeldamise mõõtmist alatakse 2 m. kõrguselt maapinnast. Liivakoti kandmiseks 100 m. kaugusele starditakse lamades.

Talvel katseid toimetatakse peamiselt aladel:

- Kõrgushüpe hooga;
- kuulitõukes tugevama ja nõrgema käega;
- ülesripeldamises köit mööda;
- rippes käte kõverdamises ja sirutamises;
- ringpealetõmbes kangile ja
- k-granaadi kaugusviskes.

Teistel aladel korraldatakse katsed, arvestades ilmastiku ja teiste väliste tingimustega.

Katsed liivakoti kandmises ja k-granaadi viskes korraldatakse välivormis.

II. Sõjatehniline ja taktikaline väljaõpe.

I. Laskeasjandus.

A. Relva materjaalosa.

1. Vintpüssi nimetus, kaliiber, raskus, pikkus, täägiga ja ilma.

2. Vintpüssi tunnusmärgid ja tähised (number, tehase nimetus, kruvide sampsude, suuna täkked).

3. Vintpüsi üksikud osad ja nende ülesanne.

4. V-püssi koostvõtmine ja kokkupanemine harilikuks puhastamiseks; v-püssi korraliku töötamise kontrollimine.

5. V-püssi puhastamine. Laskmisest tekkinud gaaside kahjulik mõju ja abinõud selle kõrvaldamiseks (kuumutamine keeva veega ja lehelisõliga).

6. V-püssi igapäevane ülevaatus laskmise eel.

7. V-püssi hooldamise reeglid („Opissanie 3 vint.“ §§ 88; 89; 90 a, 2, 3, b, v, g; 91).

8. Takistused laadimise ja laskmise juures ja nende kõrvaldamine.

9. V-püssi padrunid, nende peamised seltsid ja seltside tunnusmärgid; padruni tähtsamad osad; padrunite hooldamine.

10. K-granaatide liigitus, lahinguomadused ja oskus nendega ümber käia (üldjoontes).

Märkus. Relva materjaalosa tundmises on nõuetavad praktilised oskused ühes seletustega.

B. Relvade käsitamise algõppus.

1. Praktiline oskus näidata lahingumärkide peal sihtpunktid nende märkide keskkohaligikaudseks tabamiseks distantidel kuni 300 meetrini kõigi tarvitataivate sihikutega (Vene v-p. 2, 3 ja 6).

2. Õige sihtjoone võtmine diafragma abil, tasane kirp; peenike, jäme, paremale või vasakule hoitud kirp. Valgustuse mõju arvestamine.

3. Oskus vasakut silma kinni hoida ja paremaga mitte pilgutada, kuni seljataga ootamata plakse tehakse.

4. Sihtimine pukkidelt ja liivakottidelt kaugustele 100—300 m.

5. Kolmnurga sihtimine 25 m. peale, vähemalt rahuldavalt.

6. Kolmnurga sihtimine 200 m. peale, rahuldavalt.

7. Laekaela õige pihkuhaaramine (L. E. § 44).

8. Laskeasendi õige võtmine.

Püssi laadimine kõikides laskeasendites ja käigul.

10. Laadimise kiiruse kontrollimine (1 min. jooksul 6 pidet laadida ja padrunid lukuga välja heita).

11. Ühe padruniga ja täiendav laadimine.

12. Püssi kaitsevinnna seadmine.

13. Laetud püssi tühjendamine.

14. Lihtsad tuleülesanded kõikides laskeasendites, laskevõtete ühendatud täitmine.

15. Sihiku seadmine (L. E. § 62).

16. Sihiku tarvitamine (L. E. § 63).

Märkus. Nõuda praktilist oskust valida sihikut ja sihtpunkti märgi kindlamaks tabamiseks.

17. Sihtimise tiheduse ja kukepäätmise oskuse kontrollimine ortoskoobi ja peegli abil, lamades asendist 150 m. kaugusele, märgiks kontrollisõõr. Hindamine: 24 kukepäätust (12 peeglisse sihitult ja läbi ortoskoobi) ei tohi püss üle 6 korra märgatavalt kõrvale kalduda sihtimise punkti (kontrollisõõrist).

18. Iseäraliste kehaharjutuste rahuldav täitmine (L. E. § 72.)

19. Üksiku mehe lahingülesanded (eelharjutusena vastavalt L. E. §§ 103 - 108).

20. K.-granaatide pildumine. Katsutav peab suutma visata vähemalt 25 m kaugusel asuvasse 4 rt. m. auku 60 sekundi jooksul 6 k.-granaati.

C. Laskmine.

1. Laskmine toalaskepadruniga (§§ 74, 75, 76, 77, 78 ühes 1927. a. muudatustega).

Katsealuselt nõutakse järgmise harjutuse täitmist: tihedusharjutus: kaugus 15 m. lamades käelt; märklauaks valge kilp, mille keskel must sihtimispunkt 1, 5 sm. läbimõõduga; sihik — Vene v.-püssil — 6; lasketulemus rahuldav, kui kõik on vähemalt 7 sm. läbi mõõta ringis.

2. Öppelaskmine (1927. a. muudatuste järele).

Katsealune peab suutma täita „Öppelaskmise põhikavas“ ettenähtud kuue esimese harjutuse tingimusi.

2. Riviline ettevalmistus.

A. Juhatamise viisid ja abinõud.

1. Komando (§§ 66, 67).

2. Vile ja signaalsarv (§ 68).

Siin nõutakse arusaamist eel- ja täitekomandost ja leppemärkidest.

B. Rividest ja nende tegevustest.

1. Rivid ja rivistused (§ 70).

Katsealuselt nõutakse, et tema ülesrivistatud jaol § 70-das tähendatud mõisteid oskaks praktiliselt ära seletada ettepandavate küsimuste järele.

C. Üksikõppus.

1. Seisang ja liikumised relvata (§§ 77—82).

2. Seisang ja liikumised relvata (§§ 83—87).

Katsealuselt nõutakse kindlat oskust tegutseda katsel antavate komandode järele.

D. Lahingdrill.

1. Liikumised ja tegevused komandode, leppemärkide ja signaalide järele (§§ 88—97).

E. Sõduri kohused lahingus.

1. §§ 98—103.

G. Jaoõppus.

1. Rividrill (§§ 104—115).

Katsealuselt nõutakse üldmõisteid: jao koosseisust (§ 104); rivistustest (§ 105); liitesõdurist ja liiteüksusest (§ 106).

H. Rühmaõppus.

Katsealuselt nõutakse üldmõisteid: rühma koosseisust (§ 128); ülemate kohtadest (§ 130); jagude paigutusest rühma koosseisust (§ 131) ja oskusest liikuda rühma koondriivis.

4. Taktikaline väljaõpe.

A. Üldmõisted (J. E. I., §§ 74, 75).

1. Jalaväe tegevusviisid lahingus: pealetung, lähenemine, kallaletung, rünnak, kaitse, vastupanu- ja julgestuspositsioonid; varu (J. E. I., § 74).

2. Tuli: otse-, poolpõik-, kül-, tagant-, piki- ja flankeeriv tuli. (J. E. I., § 75).

Siin nõutakse katsealuselt oskust seletada neid üldmõisteid suuremõõdulistel skeemidel.

B. Üksikvõitleja väljaõpe.

1. Orienteerumine maastikul.

a) Ilmakaared ja nende kindlaksmääramine kompassi, päikese, taevatähtede ja kohalikkude esemete abil.

b) Liikumine kompassi ja orienteerumisesemete järele.

2. Maastiku ja vaenlase vaatlemine.

a) Antud sektoris: maastiku vaatlus, kirjeldus ja hindamine sõjalisest seisukohast. Vaadeldud sektori kirjeldamine peast.

b) Vaenlase vaatlemine: oskus kiiresti leida mitmesuguseid märke mitmesugustel kaugustel.

d) Kauguste hindamine märkideni ja esemeteni 1000 m. piirides.

e) Vaatleja kohused maastiku ja vaenlase vaatlemisel (ulatuses, mis on tarvilik reamehele).

3. Maastiku kasutamine.

a) Maastiku kasutamine varjumiseks vaenlase maapealse ja õhust vaatluse eest paigal olles ja liikudes.

b) Üksikvõitleja asetus ja liikumine varjumiseks kasutatava koha ja eseme iseloomule vastavalt.

4. Jalaväe luure.

a) Jalaväe luureorganid: luurepatrull ja piilkond; piilurid (üldmõisted).

5. Piilkonna tegevus.

a) Eelpiilkond:

piilurite liikumine kättenäidatud suunas antud ülesande täitmiseks ühes sidepidamisega omavahel ja piilkonna südamikuga; mitmesuguste kohalikkude esemete ja maastiku läbivaatamine piilurite poolt; vaenlase ülesotsimine mitmesugusel maastikul;

piilurite tegevus, siis kui vaenlane on aegsasti tähele pandud; vaenlase jälgimine;

piilurite tegevus vaenlasega ootamatult kokku puutudes.

6. Valveteenistus puhkel ja kaitsel.

a) Valveteenistuse tähtsus (üldmõisted).

b) Vahipost:

vahiposti kohaleasumine vastavalt temale antud ülesandele;

vahtide ülesanded ja tegevus kokkupuutumisel vastasega.

7. Sidemepidamine.

a) Sideme tähtsus lahingtegevusel, kuidas peetakse sidet.

b) Sidemepidamine:

oskus lühidalt ja arusaadavalt kirjeldada nähtusi ja nimetada asju kaitseväes tarvitatavale terminoloogiale vastavalt;

teadaannete kättetoimetamine, suusõnaliste käskude edasiandmise reeglid ja viisid ning oskus neid kasutada vastavalt ülesandele ja olukorrale;

Märkus: Katsealuselt nõutakse ka üldiseid teadmisi signaliseerimise alal lippudega ja lampidega,

oskus kõneleda telefoniga.

8. Kaitsevõitlus.

a) Kaitsevõitluse tähtsus. Millal peame end kaitsma.

b) Kaitsevõitluse teostamine:

Üksikvõitleja asumine (antud ülesande järele) laskekohale kaitse-eesmärgiga:

laskekoha valik, pidades silmas oma ülesande täitmist;

laskeaugu (kaeviku) valmistamine ja selle moondamine, pidades silmas laskmise soodustamist ja moondamist — maapealse ja õhust vaatluse eest;

peidetud ja moondatud vaenlase vaatlemine ja leidmine maastikul, vaenlase tabamine tulega;

tuletajärgede hindamine ja paranduste tegemine (neil kaugustel, kus sõdur peab tulevõitlust iseseisvalt).

Laskemoona kohaletoomine vaenlase tule all.

Tegevus gaasimaskis.

9. Pealetung.

a) Pealetungi tähtsus. Millal ja milleks peame peale tungima.

b) Pealetungi teostamine:

üksikvõitleja asumine seisukohale pealetungiks;

uue asukoha valik endisest kohast, varjatud ala leidmine ja seda mööda liikumine vastavalt olukorrale uuele kohale;

rännaku teostamine;

mitmesuguste tõkete vallu'amine;

tegevuse iseäraldused tihedas metsas ja asulates.

D. Gaasiasjandus.

1. Üldmõisted.

a) Lahingugaasid, nende omadused. Mürgiste gaaside mõju.

b) Gaaside jaotavus vastavalt nende tegevuse iseloomule.

d) Gaasisõja tehnilised vahendid: gaasimürsk, gaasipilduja, käsi- ja püssigranaadid jne.

e) Kaitse lahingugaaside vastu (individuaal ja kollektiiv).

Märkus: Ülaltoodud küsimusi nõutakse katsealuselt ainult üldjoontes.

2. Praktiline osa.

1. Gaasimaski R. S. C. materjaalosa ja hooldamine.

2. Maski praktiline kasutamine.

3. Esimene abi gaasiga mürgitatuile.

4. Ettevaatusabinõud ootamata vaenlase gaasikallaletungi vastu puhkel, rännakul ja lahinguolukorras (vaatlemine, alarm, gaasimaskide korralikkus ja käepärast olek).

Märkus: Katsealused peavad suutma täita järgmist harjutust:

1. gaasimask pähe panna 10 sekundi jooksul ja selles rahulikult viibida 10 min.;
2. sammu liikuda 10 min.;
3. seistes puhata 10 min.;
4. liikuda kiirsammul 5 min.;
5. seistes puhata 5 min.;

A. Traksmann.

kolonel-leitnant,
kindralstaabi VI. osak. ülema k. t.

V. Külaots.

major,
„C“ jaoskonna ülema k. t.

Allikad,

milleseid kaitsealused võivad kasutada ettevalmistamiseks.

I. Distsipliini alal.

1. Kaitseväge distsiplinaarkaristuse seadlus 1923.
2. Sõjaväe nuhtlusseadlus [voinski ustav o nakasanijah (s. v. p. 1869 g. XXII isd. 4)].
3. Endine vene „Ustav distsiplinarnõi“.
4. Sõjainistri käsukiri Nr. 5. 1926. a.

II. Sisekorra alal.

Sisemäärustik. Vab. val. poolt kinnitatud 17. VIII, 27.

III. Kodumaa ajaloo ja kodumaa tundmise alal.

1. Eesti rahva ajalugu. Prants, H.
2. Eesti ajalugu. Põrk, A.
3. Eestlaste kultuur muistsel iseseisvuse ajal, Moora, H.
4. Eesti muinaslinnad. Laid, E.
5. Eesti vabadussõda. Soots, J.
6. Viruväerind. Vaga, A.
7. 3., 6. ja 9. rügementide ajalood.
8. Sõda Landeswehriaga. Poopuu.
9. Minu sõjamälestused. Pitka, J.
10. Kodumaa geograafia. Kampmann, M.
11. Eesti kodumaa. Kents, J.

12. Kodumaa rännates. Vilberg, G.
13. Kodaniku õpetus. Rägo, R.

IV. Vahiteenistuse alal.

1. Vene „Ustav Garnisonnoi Sluschbõ“.
2. Sõjainistri käsukiri Nr. 343, 1923. a.

V. Üldteadmiste alal.

1. Kaitseväge vormi kirjeldus. Sõjainistri käsukiri Nr. 36, 1926. a. Lisad Nr. 1 ja 6.
2. Kaitseväge kraamiga varustamise seadlus. „Riigi Teataja“ Nr. 45/46, 1925. a. ühes muudatustega R. T. Nr. 19 ja 95, 1926.

3. Seadlus kaitseväge toitlustamise kohta rahuajal. Riigi Teataja Nr. 61, 1923. a.

4. Kaitseväge palganormid. Sõjainistri käsukiri Nr. 109, 1927. a.

VI. Kehalise kasvatuse alal.

Kergejõustik. Kindralstaabi VI osakond 1925 a.

VII. Relvade materjaalosa alal.

1. Vene „Kratkoje opissanie 3“ vin-tovki“.
2. Käsigranaadid. Pioneerpataljoni väljaanne.

VIII. Relvade käsitamise alal.

1. Laske-eeskiri I.
2. Juhendid k-granaatide pildumiseks.

IX. Laskmise alal.

I. Laske-eeskiri I. ühes 1927. a. muudatustega.

X. Rividrilli alal.

Jalaväge eeskiri I.

XI. Taktikalise väljaõppe alal.

Jalaväge eeskiri II.

XII. Gaasiasjanduse alal.

1. Gaasisõda meie oludes. Vanaveski, H.
2. Lahingugaasid ja gaasikaitse. Varustusvalitsuse väljaanne.

Lääne maleva pealikute lendkoolis Kirimäel. Püsside ja püstolite puhastajate grupp.

Esimesed klassikatsed Lääne malevas.

Kaitseliidu Laskemääruste elluviimisega on töö alanud ka Lääne malevas. 11. märtsil oli Haapsalu linna kompanii algatajaks sel alal. Mõni päev enne seda oli samal kompaniil Laskemäärustega tutvumise õppus. Uus asi, uued põhimõtted — toovad esile palju elavat arutust ja mõttevahetust.

Mõni vanem malevlane, kes kaua arutas mõtteid, et „ega minust, vanast mehest, ikka enam jaksajat pole noorematega igal pool käia, parem palun ennast vabastada“ — aga nüüd kui olemas sarnased võimalused ennast laskeosavuses arendada — „ei seda või jätta kasutamata, kes teab, milleks see mullegi hea on.“ — Niisuguseid kuuldub mõtteid, arutusi.

Üks raskus on nende määruste teostamisel

Toimetatakse märklaudade loosimist. Laskmist algavad need, kes soovivad II l. kl. harjutustele pääseda. Üldiselt on kõrgematesse klassidesse soovijaid vähe, suuremalt osalt kõik II kl. harjutustele pääsmiseks. Kõigil oma mõjuvad põhjused — parem algusest alata — siis on kindel, et edasi saab; kuku pärast allapoole — kus siis sellega!

Esimene vahetus asub tulejoonele, märgiks lamava laskuri kuju.

Selle tabamine kõikide kuulidega näib olevat tühine asi. Mõni malevlane vahetusest langeb siiski juba esimesel kontrollharjutusel välja. Pole midagi parata, tuleb täiesti algusest alata. Lõpuks selgub, et ligemal pooltel osavõtnutest tuleb jääda algajate klassi.

Haapsalu komp. malevlased klassikatsetel Paralepa laskerajal.

siiski, vähemalt esialgu näib see olevat; see on laskejuhatajate leidmine. Ei taha meeeldi pealikud ja malevlased oma peale võtta neid vastutusrikkaid kohuseid, nagu need on laskejuhatajatel. Kerge ei ole laskeraja puudumisel juhatada laskmisi, arvestada laskemoona, kokku seada aruandeid, tagada ümbruskonna julgeolek.

Esimene klassikatse, nii kui ikka igasugused katsed, sünnitas mõneski natuke erutust.

Malevlased tõttavad laskerajale, linnast otsemat teed, üle merejää.

Liig hele valgus mõjub silmadele. Mõned püüavad leida abinõu, kuidas päikest varjutada laskmise ajaks. Laskmise alguseks kella 10.00-ks on ilmunud pool kompaniid malevlasti kohale.

Kaks malevlast ainult soovivad I kl. laskeharjutustele pääseda — nendest täidab ka üks tingimused.

Laskmise juures viibis maleva pealik kapten Väeden, külalistena ilmusid katseid jälgima kaitsevääringkonna ülem major Baumann ja piirivalve Lääne jsk. ülem major Tõnso.

Katsete lõppedes kinnitas maleva pealik sealsamas malevl. Veldemanni, kes pääsis I l. kl. harjutustele, II l. kl. kutses.

Klassidesse jaotatud — nüüd muud kui harjutada, et järgmistel katsetel edasi minna.

O. K.

Lääne maleva talvisest õppetegevusest.

Käesoleva õppeperioodi algusest peale on Lääne malevas käimas intensiivne töö õppe ja spordi alal. Malevlastega peetud õppuste aluseks on olnud peastaabi poolt kokkuseatud õppekava.

Õppused on teostatud I ja II liigi malevlastega koos ja eraldi noormalevlastega. Kõigi liikidega on õppeperioodi lõppedes ka õppekava lõpule jõudmas. I ja II liigi malevlaste osavõtmise igal pool ja igal õppuste kogumisel on kõikunud keskmiselt 50% ümber.

Noormalevlased võtavad igalpool üle maleva elavalt õppustest osa; keskmiselt tõuseb osavõtjate arv 80%. I ja II liigi ning noormalevlastega on õppusi teostanud instruktorid, igaiüks oma õppepiirkonnas.

Nii on õppepiirkonna instruktor täiesti teadlik kohal, oludest ja tingimustest, võib koha peal kõik tarvilised eeltööd ja ettevalmistused läbi viia õppuste heaks kordaminekuks, õppustele kogumised ei saa olla juhuslikud, vaid kindla kava järele, mis malevlastele terveks õppeperioodiks teada. Üldiselt on talvisel õppeperioodil õppetöö malevas olnud süstemaatiline. Osavõtmine igalpool küllaldane ja tulemused rahuldavad.

Et ka nooremaid pealikuid nende teadmistes ja oskustes värskendada ja täiendada, korraldati üle maleva nooremate pealikute lendkoolid. Sügised taktikalised õppused näitasid, et paljud jao- ja rühmapealikud vajavad tutv-

Vani linna piiramine.

Lefekülg armeenlaste vabadusvõitlusest.

Peatükk kindral Don Rafael de Nogales y Mendez'i raamatust:
„Neli aastat poolkuu lipu all.“

Toimetuse märkus: Rafael de Nogales sündis 1879. a. San Cristobal de los Andesis. Isa poolt põlvneb ta Venezuela vabadus-kangelasest Pedro Louis de Inchauspe'st, ema poolt konkvistadorist Diego de Mendez'ist. Mõlemilt on ta pärinud nende tegevusiha ja seiklushimu. Hariduse omandanud Belgias, Saksamaal ja Hispaanias, haavatakse teda esimest korda juba 19-aastaselt Santiago de Cuba all Hispaania - Ameerika sõjas, millest ta osa võtab hispaanlaste leeris. 1901. aastal jõuab ta tagasi Venezuela armeesse, lahkub aga peagi jälle kodumaalt, kuna ta satub vastollu president Castro'ga. Ta rändamisiha paiskab teda maailma pidi ringi, Alaska südamesse ning Jäämere kallastele, Afganistani ja Beludshistani mägedesse, ta on cowboy'ks

Arizona's, kullakaevajaks Nevada's jne. Maailmasõja lahtipuhkemisel otsustas ta kohe sellest kuidagi osa võtta. Ta sõidab Euroopasse, et Ladina raassi kuuluvana pakkuda oma mõõka väikese, oma erapooletuses haavatud Belgia teenistuses. Paljude asjatute katsete järele pääseda kuhugi liitlaste armeesse satub ta viimaks 1914. a. hilissügisel vastasleeri Türgisse. kes parajasti oli kuulutanud sõja liitlastele. Neli aastat võitleb ta poolkuu lipu all Väike-Aasias ning iroonilise saatuse sunnil peab tema, kristlane, muu hulgas Türgi väepealikuna juhtima Van'i linna piiramist, milles armeenlased-kristlased, kangelaslikult võitlevad oma vabaduse eest.

Nogalesis peituv juhtumuseotsija vaim peegeldub ka selgesti ta elamuste kirjel-

nemist uute lahingupidamise viisidega ja põhimõtetega. Peale selle oli vaja anda pealikele oskusi ja kogemusi malevlastega õppuste korraldamiseks.

Nende eeldustega algas maleva staap juba möödunud sügisel lendkoolide ettevalmistus-töödega. Valmistati taktikaliste õppuste skeemid, peastaabi skeemide järele, mitmesugused skeemid laskeasjanduse ja vahiteenistuse alal, pääle nende rida õppeabinõusid laskeõppuste läbiviimiseks.

Lendkoolide õppe- ja töökava kokkuseadmisel võeti aluseks peastaabi lendkoolide kava, kohandades kohalikkude tingimustega. Töökavad on ainult siis elulised, kui nad on kohapeal valminud ja lõpuliku kuju omandanud.

Töö lendkoolides oli 2-päevalise kestvusega, teostatud reedel ja laupäeval. Mõnes kohas olid need päevad sündsad — kuid pooldati ka päevi, milledest üks oleks pühapäev. Siiski on raske igakord tabada soovide kohaseid õppepäevi; lendkoole on maleva staabil võimalik korraldada praegustel tingimustel ainult üks kord aastas ja pealikud ei peaks seda juhust edaspidi kasutamata jätma.

Õppeained lendkoolide kavas olid: taktikaline ettevalmistus, laskeõppused, vahiteenistus, kaartide lugemine ja praktiline käsitamine ja sport. Et kõigist õppeainetest tarviline osa lendkoolis pealikutega läbi võtta 2 päevaga, siis algas ka mõlemal päeval töö hommikul vara ja lõppes kell 17.00. Tööpäev oli küll ehk pikk, kuid vahelduva ja asjaliku töö juures ei olnud see tunduv. Ka edaspidi tuleks sellest põhimõttest kinni pidada, et ka lühikese ajaga on võimalik hea tahtmise juures teha palju kasulikku tööd.

Lendkooli õppejõududeks olid maleva pealik ja instrktorid. Maleva pealik oli ühtlasi ka lendkoolide tegelik juhataja ja esines loengutega kohapealsetesse, kaitseliidu elusse puutuvate kü-

simuste üle. Siin peab juure lisama, et alati on palju küsimusi, nähtusi ja ka mõnikord puudusi, mida tuleb lahendada. Seda teha on alati kõige otstarbekam koht peal. Sarnaste võimaluste kasutamise, kui ümbruskonna üksuste pealikul koos, annab ühiste põhimõtete ja ühise tahte maksmapanemiseks paremaid võimalusi. Lendkoolid peeti järgmistes kohtades: Kirimäel, Märjamaal, Lihulas ja Keinas.

Osavõtjate poolest võib täiesti rahul olla — eriti elav ja rohkearvuline pealike ja malevlaste pere oli kogunenud Lihulas. Kõige väiksem osavõtt oli küll Keinas — kuid see tuleb panna erakorraliselt halbade ilmatingimuste arvele.

Et lendkool tooks elu ja liikumist ka teiste ümbruskonna kodanikkude seas, püüdis lendkool selleks teha kõik võimaliku. Heaks abinõuks oli peastaabist saadetud kino-aparaat. Õpetlikud filmid, kõned, valguspildid — see on kõik huvitav ja tõmbab kauge maa tagant rahvast kokku.

Erakorraliselt elav oli ka ümbruskonna rahva osavõtt kino-õhtutest Lihulas, ruumikas tuletõrjeseltsimaja saal oli mõlemal õhtul rahvast täis kiilutud. Filmid kaitseliidu õppustest, elust ja tegevusest on niisugusel puhul täiesti õigel kohal.

Lendkoolide tööst Märjamaal ja Lihulas võtsid osa ka naiskodukaitse jaoskonnad, kes hoolitsesid lendkoolist osavõtjate toitlustamise eest.

Kokku võttes võib lendkooli töö tulemustega olla täiesti rahul. Üle maleva on 60% nooremaid pealikuist oma teadmisi ja oskusi täiendanud. Pealikud on üheskoos viibimisel tutvunud üksteisega, ühisel koosviibimisel selgitanud nähtusi ja küsimusi kaitseliidu elus, on omandanud muljeid ja tähelepanekuid, mida võib kasutada edaspidises töös.

O. K.

dusis. Alati on nad haaravad ja huvitavad. Alati on nad ka ausad ja erapooleitud nii ta enda kui ka vaenlase suhtes, mispärast loed neid kahekordse huviga.

Tuues ühe huvitavamaist peatükkest ta äsja ilmunud raamatust, milles ta elavalt kirjeldab armeenlaste visa võitlust oma olemasolu, usu ja vabaduse eest, loodab toimetus olevat õieti tabanud oma lugejaskonna huvi ja maitset.

Minu päralejõudmise päeval oli alanud Van'i piiramine. Aram-Pascha ja tema armeenlased, kellede arv miss Knoppi ja isand Rushduni andmetel oli 30.000 või vahest veelgi suurem, olid pea kogu müüridega ümbritsetud linna ja Aikesdani alevi peremebed. Meie vägede käes oli kindlus ja linna ümbruskond. Päevpäevalt, vastavalt meie edusammudele, muutus raudne rõngas õnnetu linna ümber ikka kitsamaks. Harva olen näinud võideldavat sarnase vihaga, kui Vani piiramisel. See oli vahetpidamatu heitlus kitsal, piiratud maa-alal. Vaenlasest oldi eraldatud enamasti vaid savist seinaga. Armu ei palutud ega antud. Kristlane või muhameedlane—kes langes vaenlase kütüsi, oli surnud mees. Katse vang'i päästa oli sama tagajärjetu, kui saagi ärakiskumine nälgiselt tiigrilt. Tihti olin sunnitud paigutama kahureid hoonete sisse, et naabermajade seinu maha lõhkuda. Meie kätte langevad hooned pisteti jalamaid põlema, et vaenlaselt võtta võimalus neid õõ jooksul tagasi võita. Põlenud juuste, püssirohusuitsust tahmunud nägudega, poolkurdina kahurite mõirgeist ja lähedasest püssiraginast läks

meile korda jõuda edasi ning kuulmatute jõupingutustega tungida kangekaelselt end kaitsva linna südameni. Küllalt raskeks tegid meile seda armeenlased, kes oma majade suitsunud varemete vahel viimase hingetõmbeni võitlesid Vaba Armeenia ja Püha Risti võidupalmi eest. Mina aga needsin tundi, mil mu kuri saatus mind valis mu usuvendade timukaks.

Kantsi väravale ilmus mulle vastu Vanimaakonna kindral-kuberner, Dshevded-Bei, Enver-Pascha õemees ning üks Türgi riigi energilisemaist mõjumeestest. Umbes neljakümneaastane, pügatud vurrudega, sihvakas ja hästi kasvanud, riietus Dshevded-Bei viimase Pariisi moe järele; ta süsimustad silmad ja juuksed kujutasid kummalise kontrasti ta silmatorkavalt kahvatu näoga. Haritud ja viisakas, nagu tõsine osmanli, vastutulelik ja väarikas, kui seda vajas olukord, oli Dshevded-Bei sisuliselt siiski tiiger inimkujus. Igatühe, kes segas ta kavatsusi, laskis ta teelt koristada; samuti ka igatühe, kellest ta oli arvamisel, et see teab rohkem, kui ta tohib teada. Ta salajaste käskude täidesaatmise eest hoolitsesid pealik Reshid-Bei ja selle janitsharid, kes mürgi, kõie ja revolvri abil saavutasid oma sihte.

Türgi kommetele vastava pühaliku tervitamise järele, istusime tühele kindluse paljudest rõdudest. Linn meie jalul sarnanes tuldpurskavale mäele, millest vahetpidamata tõusevad taeva poole vägevad suitsupilved ning vahete-vahel tulipunased leegid, valades igasse külge sädelevat sädemete vihma.

Vaatamata patareide kõrvulukustavale kärrale ning jalgväe tule vahetpidamatule ragisemisele, andis Dshevded-Bei mulle üksikasjalise ülevaate verise kurbmängu tekkimispõhjustest ja teistest asjadest, milledega tutvumine mulle oli vajalik. Õõ saabudes astusime arvurikka saatkonna saatel sadulasse ja kihutasime läbi hädaohtliku piirkonna, mida valgustasid hulgalised tulekahjud. Mõni hetk hiljem olimegi juba Dshevded-Bei serail'is, kaunis, euroopaliselt ehitatud, vürstlikult sisseseatud suvilossis, mis keset papeleid asus Aikesdani viiva tee ääres. Seal paigutati mind kirjude klaasidega ehitud Araabia lambist valgustatud koketti toakesse. Kallihinnalised vaibad, Damaskuse relvad ja Sevre'i-portselaan peale toreda voodi, või õigem õelda puht pitside ja rohelise siidi pesakese moodustasid selle sisseseade. Mõnest punasest ja mustast mingipulgakesest,

mis lamasid kaunil daamilauakesel, jõudsin veendumusele, et Dshevded-Bei mulle eriliselt suure au oli lasknud osaks saada, paigutades mind oma abikaasa tuppa, kes tol ajal viibis Konstantinopolis.

Pärast ümberriietumist juhtis mind üks kammerteener söögisaali, mille keskpäigas seisis heledasti valgustatud laud. Hõbenõud ja kristall olid sedavõrd peened, et nad isegi Euroopas oleksid äratanud tähelepanu.

Kuberner, laitmatus õhtuülikonnas ja valge kaelasidemega, võttis minu vastu istet. Ma arvan, tal oli isegi lill nõõp-augus. Minust vasakule istus pealik Reshid-Bei oma elegandis mundris. Ta oli „hävitajate“-pataljoni juht ja kubeneri usaldusmees. Ta haritud ülespidamine seltskonnas ei teinud mulle kergeks kujutlemise, et tema haritud ja sõrmustega kaunistatud käed olid roojastatud tosinate, jah vahest isegi sadandete süütute ohvrite verega!

Minust paremal istus Ahmed-Bei korrektses Inglise spordiülikonnas. Ta kõneles veata mitu keelt, oli ühe parima Konstantinopoli klubi liige ning kaua elanud Londonis. Ta aristokraatliku esinemise ja blaseeritud näoga oleks võidud teda pidada üheks neist Inglise snobidest, kel on harjumiseks juhtida nelja hobusega rakendatud sõidukit Londoni Hyde-pargis.

Sealjuures polnud Ahmed-Bei keegi muu, kui kurikuulus röövli-pealik Tsherkess-Ahmed, tsherkessi vabatahtlikkude salga juht, kes hiljem Türgi valitsuse käsul «Saatanakuristikus» ära veristas Armeenia rahvasaadikud Zoabi, Vartkesi ja Daghavariani ning viimaks Dshemal-Pascha nõudel Damaskuses võlla poodi.

Kogu aja, mil neljakesi istusime ümber heledasti valgustatud laua ja arutasime viimaseid teateid või puudutasime mõnd armulugu, klirisesid lossi aknad. Väljas möllas ju edasi torm, mis vapustas kangelaslikku Vani linna ta alusmüürideni ja muutis ta tulemereks, mis igal päeval neelas sajuti süütuid lapsi ja naisi.

* * *

Veel enne päevatõusu ratsutasin ma sandarmi-diviisi staapi, mis oli kagupoolse sektori jooksukraavidega, et üle võtta komando kantsis ja Vani linna piiramise juhtimise.

Kantsi kaitseks jätsin sinna kaks kompaniid kahurväge, ühe pataljoni Kurdi kütte ja ühe pataljoni Türgi vabatahtlikke. Kõige ohtlikumasse läänesektorisse pai-

gutasin kolm pataljoni vabatahtlikke ja mõned sandarmid pealikute Salah ed Din'i ja Haki-Efendi ja edelapoolse rajooni usaldasid sõjas kogenud Tsherkessi vabatahtlikkude juhi Kjambulat-Bei kätte, kes samuti kui Bash-Kale sandarmite pataljoni juht major Ahmed nende 21 päeva jooksul, mil juhtisin piiramist võitis mu täielise usalduse.

Vani linna piiramise üldjuht,
kindr. Rafael de Nogales.

Lõuna- ja kagusektori juhtinine oli juba mainitud Ahmed-Bei käes, kellele allusid pea kõik regulaarväed ning mõned pataljonid Türgi vabatahtlikke, kuna major Burhan ed Din käsutas mõnd jalg ja ratsareservi, kes asusid sandarmidiviisi staabis. Peale nende vägede olid minu

käsutuses veel kaks pataljoni vabatahtlike ülemlieutnant Suliman-Bei juhitud ja 1200 kuni 1300 Kurdi komitadshi (vabatahtlikud). Viimased olid head laskjad ning võitluses mees mehe vastu väga tublid, kuid nende täielise distsipliini puudumise tõttu ei saanud neid lahingus tarvitada. Neid oli siia avatlenud lootus saagi peale ja nad kadusid tosinate, viimaks isegi sadandete kaupa, kui piiramine venis ikka pikemaks.

Moodsat kahuryäge oli mul tarvitada ainult mõni väljasuurtükk, selle eest oli mul aga kaks ja pool patareid „Mantelis“-kahureid ning mitu tosinat vanamoelisi suurtükke ümmarguste kuulide jaoks. Viimased osutusid mulle pärast väga kasulikuks, kuna mul nende jaoks oli rikkalikult varustust, schrapnellide arv oli väga piiratud. Pealegi oli nende kuulide mõju linna majade savimüüridele palju mõjuvam, sest selle asemel, et neid läbistada, nagu see sündis teravotsaliste laskudega, paiskasid ümmargused kuulid majad pikali, nagu haamrilöökidega, s. t. ühe maja korra teise järele, kuni hooned olid tehitud maatasa.

Mägestiku kahurväe ning ülejäävad Mantelis-kahurid oli Dshevded-Bei annud kasutada londsalkadele, kes ette võtsid rännakuid armeenlaste suvilate linnajaole ning kellele abil ta korraldas pealetunge neile ümberkaudsetele alevitele, mis seni veel olid püsinud armeenlaste kätes.

Minu käsutuses seisivate vägede arv ulatus 10 kuni 12 tuhandeni, seega terve diviis; mis aga oli palju tähtsam — need olid kogenenud ohvitseridest juhitud võitlustes karastunud mehed, kes püsisid tules viimase hetkeni.

Ainuke kahurvägi, mis oli kasutada piiratuil, koosnes mõnest isevalmistatud miiniheitjast. Selle eest leidsid nad kaitset oma savimajades, millede vahel igasse külge olid suunitud kitsad, kõverad, kergesti barrikaadidega kaitstavad tänavad. Peale tuhandete Mauser-püstolite oli piiratuil rohke arv karabiine ja püsse, mis-suguseid nad mitmete aastate jooksul üles olid ostnud, peale selle veel suur hulk käsigranaate, mille abil nad meile veel palju kahju pidid sünnitama.

Pärast meie väeliini ja -osade ülevaatast seadsin ma sisse sideteenistuse. Kuna ma teada olin saanud, et mõned meie ohvitseridest õõseks laagrist lahkuvad ja erakorterites magavad, keelasin selle kõige kindlamal kujul ära. Ka lasksin ma päevakäsus alla kriipsutada, et tulistamine kahuritest hommikust õhtuni vahetpida-

mata peab kestma ning et ka öö jooksul peab tulistama, kui olukord seda nõuab.

Lääneseektoris olime sel hommikul ootamatu pealetungiga vallanud ühe majadegrupi ja liikusime, kuigi aeglaselt, edasi laiaulatusliku hoone sihis, mida türklased hüüdsid „büjü-konak'iks“. Idas jäid armeenlased linna isandateks kuni legendiku servani, mille üle nad minarettidest ja oma kindlustatud paikadest — „teerks'idest“ — valitsesid. Ühe neist teerksidest vallutasime lõuna paiku tormijooksuga. Pidin ise seda juhtima, et uuesti elustada meie kurdide julgust, kelle vaimustus oli lahtumas.

Lõunasektoris polnud võimalik armeenlastele ligi pääseda, kuna neil seal oli üks eriti tugev toetuspunkt. See suutis kogu piiramise kestvusel meie pealetungidele edukalt vastu seista ning seda eriti küljetule tõttu naabermajadest, mis teda pealegi kaitsesid kantsi kahuritule vastu.

Kella 4 paiku pärast lõunat ilmus kuberner minu juure, et mulle näidata mitmesuguseid kindlustatud paiku, mis tema käsul olid ehitatud rõngana ümber kogu suvilate linnaosale. Idapoolne külg oli meelega vabaks jäetud, et legendikult tulevaile põgenikele mitte teed liana kiinni panna. Neilt loodeti piiratute toidumoonna kiiret kahandamist.

Parajasti, kui tahtsime tagasi pöörduda kubeneri suvilasse, jõudsid Bash-Kale'st mõned eskadronid sandarme kohale, keda saatis umbes 300 Kurdi ratsanikku. Neile oli läinud korda tungida läbi Varak'u mäekitsuse, vaatamata tulele, mille Armeenia komitadshide juht Kojundshan mitmest kindlustatud paigast ja Fedi-Kilisi kloostri neile laskis suunida.

Kõnelesime alles selle väeosa juhiga, kui äkki tihe suits taeva poole tõusma hakkas ühest lähedasest Armeenia külast, mille sandarmid või nende Kurdi abiväed möödaminnes põlema olid süüdanud. Kui Dshevded-Bei seda nägi, sattus ta ägedasse viha. Tema sajutused näisid aga kurdide juhtidele vähe mõjuvat; kahtlemata seepärast, et nad olid kindlas veendumuses, et kubeneri viha polnud nii põhjalik, kui ta seda laskis paista.

Kui viibisin lossis õhtueinel, muutus tulistamine sedavõrd tugevaks, et kartes armeenlaste massilist pealetungi alanud olevat hobusele sööstsin ja staapi kihutasin. Siin kuulsin oma adjutantilt Ahmed-Efendilt, kui tõsine alguses oli olnud seisukord, ning et armeenlased olid teinud katset minu mehi ässitada mässule; nad olid neile üle jooksukraavide hüüd-

Van, Armeenia pealinn, pärast piiramist (ülesvõtte lennukilt).

nud, et mina olevat ju vaid üks „gjaur“, s. o. uskmatu koer, nagu nemadki — armeenlased.

Vara hommikul rauges tuleandmine, ning mina võisin veidi puhata. Peagi aga läks võitlus meie kahurite elava tegevuse tagajärjel jälle ägedamaks. Nüüd ei seisnud asi enam juhuslikult tekkivais üksikvõitlusis, nagu varem, vaid oli alanud päris korrapärane piiramine, nagu seda juba algusest saadik olin kavatsenud. Mina ise olin päris üllatatud sellest, millise täpsusega täideti kõik mu käsud, mis signaalide abil edasi anti.

Ilma ühtlase juhtimiseta oleksime õige vähe või poleks me vahest üldsegi edasi jõudnud, sest armeenlaste vastupanu oli suurima kiituse vääriiline. Kus aga end näitasid meie väeosad, seal võeti meid vastu tabava tulega. Iga maja oli omaette kindluseks ning pidi üksikult vallutatama. Vaatamata pettepealetungidele, missuguseid ette võtsin, et kõita vaenlase tähelepanu mujale, kui mu löögirühmad asusid tormijooksule südalinna suunas, ei suutnud ma kunagi jõuda oma sihile. Esiteks seepärast, et osutus raskeks Türgi vabatahtlikke, kurde ja tsherkesse ühendada ühiseks pealetungiks, teiseks aga kõigepealt seepärast, et armeenlased äärmiselt

kiiresti suurendasid ohtu sattunud frondi osa kaitsemeeskondi.

Kord olin kellelegi sellest kõnelemata endale eesmärgiks valinud teatud hoone võtmise ootamatu pealetungiga, et seda siis pärast tarvitada toetuspunktina. Kuid järgmisel varahommikul pidin veenduma, et vaenlane just selle paiga eriliselt oli kindlustanud. Näis tõepoolest, nagu oleksid armeenlased mu mõtteid lugenud.

Sellest päevast peale ei lahkunud ma enam jooksukraavist, ka mitte selleks, et lossis õhtust süüa, sest õö saabudes läks võitlus harilikult ägedamaks ja vaenulise üldpealetungi võimalus muutus ikka tõenäolisemaks. Oleks asi selleni arenenud, oleksseekhtlemata demoraliseerinud kurde ning võib olla isegi Türgi vabatahtlikke. Need olid nimelt kõik pärit Vani ümbruskonnast ning tulles Türgi väeosadesse olid nad maha jätnud oma kodud ja oma perekonnad paigutanud naabruses asuvasse Muhamedi asundustesse.

* * *

25. aprilli varahommikul alustasid kahurid tulistamist kogupaukudes ning ka püssideragin, mis öösel oli jäänud vaiksemaks, algas uue ägedusega.

Idasektori küllastamisel panin tähele, et ühe maja katus, millesse olime paigu-

tanud ühe väljasuurtüki, tugeva õhurõhumise tagajärel kokku oli varisenud ja osa meeskonnast enda alla oli matnud.

Kuna ma ei tohtinud kahurit lasta piiratute kätte langeda, ruttasime ühe seersandiga poolkokkuvarisenud majja, kuhu armeenlased juba sisse olid tunginud. Sel ajal kui seersandiga põueoda ja püstoli abil meile eest ja mõlemist küljest kallale kipuvad vaenlast majast välja ajasime, läks kapralil korda siduda köit kahuri lafeti külge, mille abil meeskonna ülejäänud osa ta hoonest välja lohistas. Siis alustasime seersandiga, poollämbunud püssirohusuitsust ja müüride kokkuvarisemisel tekkinud tolmust, taganemist. Kahuri päästmine maksis meile viis surnut ja rea haavatuid. Seersandil oli üks kuul veel viimasel hetkel purustanud pealuu.

Umbes tund aega pärast seda vahejuhtumist asus Lazistani pataljon ühes 300 Kurdi ratsanikuga teele, et vallutada Shabags'i küla, milles asus umbes 4—500 armeenlast. Kui lazid kahuritule kaitsel täägivõitlusele asusid, tungisid kurdid armeenlastele seljatagant kallale ja nottisid kõik armutult maha.

Samal ajal kui Dshevded-Beiga kantsi tornidelt vaulesime võitluse arenemist, hakkasid linnas asuvad armeenlased Peeter-Pauli katedraali tornist pealetungijaid tulistama. Selle püha paiga olin seni jätnud puutumata mitte ainult seepärast, et see oli kristlik jumalakoda, vaid ka seepärast, et see oli üks ajalooliselt äärmiselt väärtuslik hoone. Piiratute ebatark väljakutse oli selle hoone hävinemise põhjuseks, sest niipea kui Dshevded-Bei oli kindlaks teinud paiga, kust külale kallale tungijatele tuld anti, palus ta mind seda maataksa teha. Ta kindla ehituse tagajärjel suutis püha paik mõne tunni jooksul tulistamisele vastu seista. Aga õõ saabudes oli ta muutunud varemeiks.

Kui armeenlased katedraalist olid sunnitud lahkuma, hakkasid nad peamoshee minaretilt meie peale laskma. Kubernerite proteste tähelepanemata jättes käskisin ma kohe teda tule alla võtta, sest «la guerre c'est la guerre» (sõda on sõda).

Nõnda hävisid ühel ja samal päeval mõlemad Vani linna peatemplid, mis pea 900 aasta jooksul olid olnud ta silmapaistvamaiks ajaloolisiks ehitusiks.

* * *

Samal ajal kui major Ahmed, idasektori komendant, järgmisel päeval edasi tungis ja terveid majaderühmi põledes oma selja taha jättis, tungisid ka lääne-

sektori juhid edasi, kuni «bujük-konok» sundis neid peatuma.

Et vallutada seda tugevat toetuspunkti, käskisin ma Ahmedit oma rajoonis pealetungimist jätkata, kuna Kjambulat oma tsherkessidega ootamatult mainitud hoonetele pidi kallale tungima ja selle vallutama. Kogu kahurväele tegin korralduse seda toetuspunkti teha tormijooksuvalmis. Kell 11 juhiti tuli «bujük-konokile» ning vähem kui veerand tunni jooksul polnud ta ülemisest kahest korrast enam jälgegi järel. Oma kindlustatud paiga suitsevaist varemeist lasksid aga armeenlased kuulmatu julgusega tsherkesse. Õnnetuseks lasksid Türki ja Kurdi vabatahtlikud õige momendi pealetungimisest osavõtmiseks mööda, kui nad viimaks taipasid, oli vaenlasele juba abi juure tulnud. Nähes tekkivat kriitilist seisukorda, jätsin Reshid-Bei kantsi kahurväe juhiks kohale, kihutasin üle ohtliku piirkonna ja sööstsin leekides seisva basaari juures sadulast, kuna meie omad seda tahtsid maha jätta. »Bujük-konoki« suitsevais varemeis kindlustunud armeenlasist eraldas meid poolleldi mahavarisenud savimüür.

Kohe andsin ma käsu tormijooksuks, ja alustin teda ühes Kjambulati ja tema tsherkessidega. Seal varises äkki mu adjutant, keda oli tabanud kuul alumisse lõualuusse, kõssi, kuna mina meelemärkusetä jäin kokkuvariseva müüri alla. Kjambulat jõudis mind parajasti veel jalgupidi hoonest välja lohistada, kui müür äkki hoopis kokku varises.

Nõnda lõppes meie esimene katse võtta kuulsat «bujük-konok'i».

* * *

Järgmisel päeval püüdsin meie piiramiskahurite arvu seega täiendada, et ma mõned igivanad mörserid, milledega vanasti oli lastud kivikuule, ka tarvitusele võtsin.

Neist väga primitiivseist kahureist lasksime kombineeritud miine, mis suure osa Vani linnast varemeiks muutsid ning paljudele ta kaitsjale maksid elu. Niipea kui sarnane laeng sattus mõnda majja, varises see kohe kokku ja mattis selles viibijad oma rusude alla. Juhtus, et ühe hoobiga surmati nõnda 60 ja rohkem armeenlast korruga. Õnnetuseks lõhkes üks neist laadimisel ning surmas majori Reshid-Bei. Ta surma mälestuseks lasksin ta hauale püstitada kuulidest püramiidi, mis arvatavasti tänapäevgi veel leidub kantsi varemetes.

* * *

Lääne maleva pealikute lendkool Lihulas. Laskmine püssidest 200 mtr. pealt.

Algava päeva varahommikul juhtisin ma kogu kahuritetele «büjök-konok'ile» ja selle naabruses asuvatele majadele, neid ridadekaupa maha niites. Kui andsin signaali tormijooksuks, nägin kahetsusega, et seekord kõhklesid tsherkessid, kuna Türki ja Kurdi vabatahtlikud korralikult peale tungisid. Neil polnud tagajärge, ning nad jätsid palju surnute ja haavatutena võitlusväljale; varesed, shakalid ja koerad õgisid nad hiljem ära.

Nõnda lõppes meie teine katse võtta «büjök-konok'it». Kuigi ta oli muudetud rusude hunnikuks, sülitas ta lakkamatult edasi tuld ja hävitust.

Samal päeval lasksid armeenlased maaaluse miini abil õhku poole Ridshedich'i linnajaost, kust pealik Reshid-Bei ja Berguisi allkuberner oma kahurite tulega olid valitsenud üle suurema osa Aikesdanist. See õnnetus pahandas Dshevded-Beid sedavõrd, et ta Tsherkess-Ahmedi oma rõövlite salgaga laskis tungida timbruskonnas asuvaisse Armeenia külladesse, kelle elanikest kohale olid jäänud vaid lapsed ja naised. On ilmaaegne hakata seletama, kuidas Ahmed talitas nende õnnetutega, kui isegi Dshevded-Bei talle selle eest etteheiteid tegi, ning isegi kurdid häbi tundsid oma tegude pärast.

* *

Järgmisel, 29. aprilli hommikul, kui udu oli laiali valgunud, alustasin uuesti tulistamist. Püsside ragin muutus ikka elavamaks, eriti idasektoris, mille komandant oma algatusel alustas pealetungi, et vallutada teatud kindlustatud paiku, milledele ta juba kaua oli pöörnud oma tähelepanu.

Et kindlaks teha, kas kantsis kahurvägi major Ahmed-Bei pealetungi ka kõigest jõust toetab, ratsutasin mitme ohvitseri ning kurdide, lazide ja tsherkesside juhtide saatel üles kantsi. See võis aastatuhandete kestes jumal teab mitme poolt vallutatud olla — türklaste, büsantlaste, roomlaste, parterite, perlaste, meedlaste, assüürlaste, babiloonlaste ja sumerlaste väed olid korda saatnud sama hävitus-töö, mis nüüd tühe nende paljude ajalooliste juhtude sunnil aastal 1915 oli ülesandeks ohvitserile Ladina Ameerikast.

Pärast oli mul juhus pealt näha päris korrapärast inimjahti. Ahmed-Bei ja mina olime hoovis, mis asus vaenlaste kuulide piirkonnas, astunud tühte rohkem kaitstud nurka ja pidasime nõu uue pealetungi kavatsuse üle, kui meid üks armeenlane seal silmas ja ühest aknast meie peale hakkas laskma. Et teda eksiteele viia, riputasime oma „kolpakid“ tühe seina külge ja otsisime ise varju. Nüüd võ sime tähele panna, kuidas armeenlane kolpakkidele laskis ning meie peade kõvadust imestas, mis ta kuulidele vaatamata kohalt ei nihkunud.

Nüüd lahkus Ahmed-Bei minu juurest ja hiilis, vaidnud nagu tiiger, armeenlasele ikka lähemale. Kui ta ainult mõne meetri kaugusel oma saagist end sirgu ajas ja püstoliga vaenlasele sihtis, pööris armeenlane eksimatu alateadvuse sunnil välgukiire liigutusega tema poole.

Agasamal hetkel palistusid lumivalged käekesed ümber armeenlase kaela ja üks lapsehäääl sosistas talle meile arusaamatuid sõnu ta kõrva. Õnnetu püüdis end ebaaegselt kaelustusest vabastada esiteks lahke pealekäimisega ja, kui sel ei olnud tagajärge, parema käsivarre liigutusega.

Aga ta katsetel polnud võimet kahe käekese üle, kes teda lakkamatult hoidsid oma kaisutuses. Seal laskis ta end avatleda, et pilgu vilkeks ainult pöörda oma väikese tütrekese poole, ent sellest jätkus ta hävimiseks. Ahmedi kuul tabas teda otse pähe.

Kui piiratute tuli pisut rauges, asusin adjutantiga teele, et kubeneri juures õhtust süüa. Kui me juba ohtlikust piirkonnast pea väljas olime, sundis meid üks vaenlaste kogupauk kannustele tublisti tuld andma.

Seraili lähedal nägime kolme sõdurit üht armeenlast söötvat, kes üheksa päeva suutäit söömata oli mööda saatnud ühes lähedases kaevus. Ta jutustas siis, ta olevat tõrkunud osa võtmast ühest kubeneri tapmiseks salaseptsusest ja siis karusest teiste vandeseltslaste eest end peitnud kaevu, sest need olevat teda otsinud, et teda kõrvale toimetada. Kui ta oma isu oli kustutanud, viidi ta haigemajja, kus teda mõni päev ravitseti, kuni ta jälle tugevnes. Siis lasti ta maha. See kui ka üks relvitu sandarm, kes laual mind teenis, ja üks kaupmees nimega Tersibatshan, keda tarvitati tõlgiks, olid ainukesed elavad armeenlased, keda ma Vani piiramise ajal meie juures nägin.

* * *

12. mail olime kahe kolmandiku Vani linna peremehed, kuna vaenlase käes olev kolmandik koosnes hooneist, mis ööd ja päevad allasadavaist granaadest oli muudetud rusudehunnikuks. Armeenlaste kinnitus, et piiramise esimesil nädalail Vani linna on tulistatud 16.000 pommi ja granaadiga, on päris tõenäolised.

Et viimast linna osa kätte saada, pidime enne võtma „lokanta'ks“ nimetatud taerki, mis lõunasektoris moodustas nii öelda vaenlase kaitsevõtme. Selle tagamõttega lasksin pärast seda, kui „Erserumi“ pataljonile korda läinud vallutada mõne ümberkaudseist hooneist, kogu kahurtule suunida sellele toetuspunktile, mille kord korra järele ära purustasin, kuni tast enam muud üle ei jäänud kui rusudehunnik.

Armeenlased aga võitlesid edasi ja laskisid läbi poolkokkuvarisenud müüride aukude ja pragude.

Vaatamata meie meeste ägedamaile jõupingutustele seda vahetpidamatult tina ja tuld sülitavat rusudehunnikut põlema pista, ei jõudnud nad kunagi sihile,

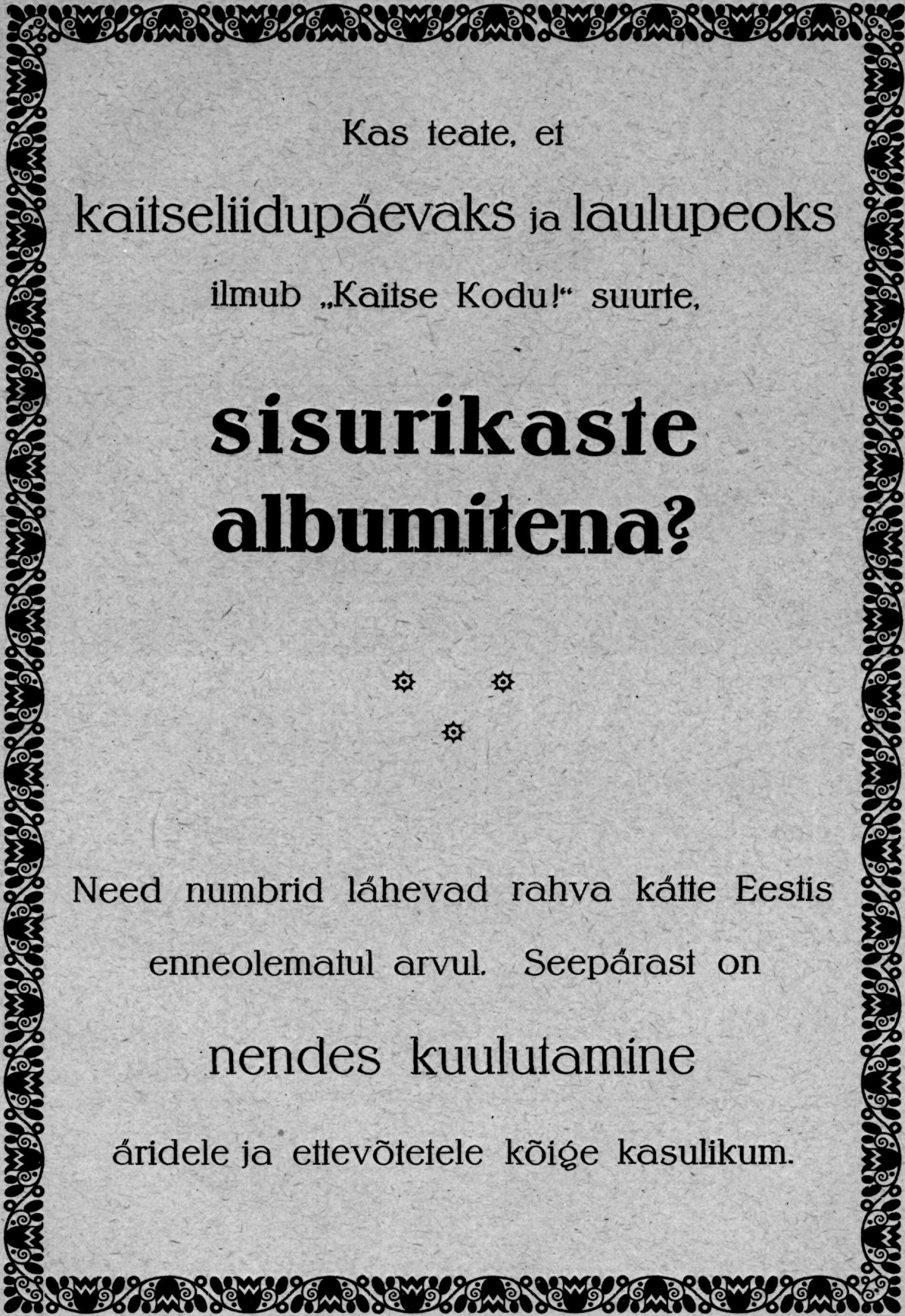
sest niipea kui kaitsjad kuski märkasid tõusvat suitsu, ruttasid kohe mitmed neist surmapõlgava vaprussega veepangidega ohtlikule kohale ja kustutasid vaevalt tekinud tule.

Hulgaliste asjatute katsete üle vihastades tormasin viimaks isiklikult sellele rusudehunnikule, et temasse heita tulelonti, kui äkki üks käsigranaat samasse jooksu-kraavi vihises, millest praegu olin välja karanud; ta haavas ja surmas kõik, kes temasse maha olid jäänud, kuna neil ei jatkunud julgust minuga ühes välja karata. Samal hetkel jõudis kuberner kohale ja teatas meile, et meie Kotur-Dagh'i mäekitsuses seisvad vabatahtlikud ikka tugevamini pealesuruvate venelaste eest hakkavat taganema.

Sest päevast peale ei mõelnud keegi enam Vani vallutamisele, vaid ainult sellele, kuidas venelaste edasitungi takistada, et nad meie väeosi ei suudaks ümber piirata.

Kuna mulle oli selge piiramise jätkamise asjatuse ning pealegi Kiasim-Bei mind enda juure nõudis, andsin piiramise juhtimise käest ja hakkasin reisile valmistuma. 14. mail 1915. a. asusin teele Türgi-Iiraki piiri sihis.

Järeilmärkus: Vähe on rahvaid, kes on sarnaselt pidanud kannatama, kui armeenlased. 1514. a. saadik allus nende maa-ala Türgi sultanile, 1828. a. läks osa venelaste kätte. Türklased kiusasid armeenlasi, kui kristlasi, alati raskesti taga. 1895./6. ja 1914./18. aastatel võitlevad armeenlased oma vabaduse eest, püüdes maha raputada türklaste iket. Üks suuremaid saavutustest viimases vabadusvõitluses oli just eelpoolkirjeldatud Vani linna visa kaitsmine, kuni türklased viimaks piiramise pidid jätma pooleli, kartes pealetungivaid Vene vägesid. Kuid rasked on olnud Armeenia ohvid enne, kui ta lõpulikult kätte võitis oma rippumatuse. 1.800.000-dest armeenlasest tapeti vabadusvõitluste ajal üle 1.000.000-ni inimese, umbes 600.000 põgenes ja rändas maalt välja või sattus teiste orjusse. Ainult 200.000 armeenlast on jäänud kodumaale järele ja võivad ühes oma järeltulevate põlvvedega maitsta seda vabadust, mille pärast kannatasid lugematud hulgad nende hukatud suguvendi. 1919. aastal vabanes Armeenia Inglise kaasabil lõpulikult Türgi piitsa alt. Järgmisel aastal võeti ta vastu Rahvasteliidu liikmeks.

Kas teate, et
kaitseliidupäevaks ja laulupeoks
ilmub „Kaitse Kodu!“ suurte,

sisurikaste albumitena?

Need numbrid lähevad rahva kätte Eestis
enneolematul arvul. Seepärast on
nendes kuulutamine
äricle ja ettevõtetele kõige kasulikum.

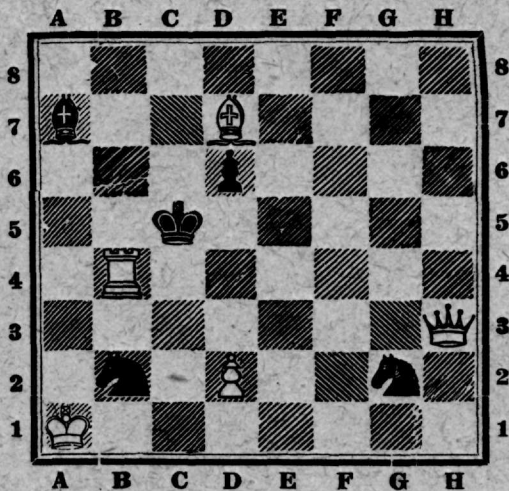
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 51.

Kokku seadnud A. Burmeister.

Mustad.

Valged.

Valged: Ka1, Lh3, Vb4, Od7, Ed2.

Mustad: Kc5, Oa7, Rb2 ja g2, Ed6.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Kõik loevad „Kaitse Kodu“

sest ta on ainukene Eesti rahvuslik ajakiri.

J. Raua ülesande nr. 48 lahendus.

1. Vft—c1, Kd5 : c4,
2. Lf4 : e4 annab matt.
1. (Vf1—c1), Lc2 : c1,
2. Lf4 : e4 annab matt.
1. (Vf1—c1), b5 : c4,
2. Lf4—d6 annab matt.
1. (Vf1—c1), e6—e5,
2. Lf4—f7 annab matt.
1. (Vf1—c1), Oe4—d3,
2. Lf4—d4 annab matt.

Õiged lahendused saatsid:

Felix Rosenberg, Evald Karp ja B. Kärner (Tallinnast), V. Pöld (Kuivastest), Johann Kalmus (Vändrast), Richard Ollino (Narvast), Martin Villemson (Pärnust).

Tallinna Krediit Pank A.-S.

Osakonnad: Abjas, Antslas, Haapsalus, Hiiu-Keinas, Jõhvis, Narvas, Nõmmel, Tartus, Türil, Viljandis ja Võrus.

Aktiva

Äriseis 31. märtsil 1928. a.

Passiva

Kassa ja arved teistes pankades	Kr.	493.775.67
Väärtpaberid	"	44.515.83
Välisraha ja vekslid välisvaluutas	"	74.142.53
Laenud	"	13.066.702.69
Korrespondendid:		
Loro	Kr.	161.064.22
Nostro	"	222.267.06
Osakonnad	"	926.805.80
Gatantiid ja akkreditivid	"	3.381.210.66
Kinnisvara	"	1.833.758.52
Makstud 0/0 ja komisjon	"	67.289.68
Kulud	"	97.824.40
Muud aktivad	"	620.021.26

Kr. 20.989.378.32

Aktiakapital	Kr.	1.290.000.—
Tagavarakapital	"	300.000.—
Amortisatsioonikapital	"	267.000.—
Ametnikkude abiandmise kapital	"	33.164.62
Hoiusummad	"	9.093.012.62
Korrespondendid:		
Loro	Kr.	1.176.460.29
Nostro	"	883.318.29
Osakonnad	"	983.549.14
Aval kreditorid	"	3.381.210.66
Rediskont ja laenud teistes		
pankades.	"	2.709.217.34
Saadud 0/0 ja komisjon	"	347.145.11
Puhaskasu 1927. a. eest	"	222.246.15
Muud passivad	"	303.054.10

Kr. 20.989.378.32

Juhatus.